

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės
Administracijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio 28 d.
įsakymu Nr.30-2109

PATVIRTINTA

Vilniaus Panerių lopšelio – darželio
direktoriaus
2017m.rugpjūčio 31 d.
įsakymu Nr.V-30.1

**VILNIAUS PANERIŲ LOPŠELIO – DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA**

LAIMINGU VAIKYSTĖS KELIU

Vilnius 2017

Turinys

1. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	3
1.1. Informacija apie švietimo tiekėją.....	3
1.2. Vaikai ir jų poreikiai.....	3
1.3. Mokytojai ir jų pasirengimas.....	4
1.4. Regiono ir švietimo įstaigos savitumas.....	4
1.5. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą.....	5
1.6. Teisinė bazė.....	6
2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI.....	6
3. UGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.....	7
4. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS.....	8
5. UGDYMO TURINIO MODELIS.....	9
6. UGDYMO TURINIO IŠDĖSTYMAS	10
7. UDDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMA.....	44
LITERATŪRA.....	47
PRIEDAI	

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1. Informacija apie švietimo teikėją

Ikimokyklinio ugdymo programos teikėjas - Vilniaus Panerių lopšelis - darželis. Lopšelio darželio steigėjas – Vilniaus savivaldybės taryba, o veiklą koordinuoja Vilniaus savivaldybės administracijos Kultūros, švietimo ir sporto departamento Švietimo skyrius. Teisinė forma ir priklausomybė: lopšelis - darželis yra viešasis juridinis asmuo, veikiantis kaip savivaldybės biudžetinė įstaiga, turinti juridinio asmens teises. Lopšelis - darželis priskiriamas ikimokyklinio ugdymo mokyklų tipui. Ugdomoji kalba – lietuvių. Institucijos grupė – ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kodas – 3110. Adresas, pašto indeksas: Juodšilių g. 10 Vilnius, LT – 02028. Telefonas/faksas: 8 (5)2 64 12 41.

1.2. Vaikai ir jų poreikiai

Vilniaus Panerių lopšelių - darželių lanko vaikai nuo pusantrų iki septynerių metų. Įstaigoje veikia trys grupės viena lopšelinio amžiaus vaikams 1,5 – 3 m. ir dvi ikimokyklinio amžiaus 3 - 5 m., 4 – 6 m. Įstaigoje vykdomos ikimokyklinio, priešmokyklinio (1,5 – 7 m. vaikams) ugdymo programos, kurios apima ugdymo procesą ir turinį, metodus bei organizavimo formą, materialinę bazę, šeimos ir švietimo įstaigos sąveiką.

Darželių lanko 50% vaikų iš lietuviškų ir 50% iš mišrių šeimų (lenkų, rusų), todėl ypatingas dėmesys skiriamas komunikavimo kompetencijai ugdyti. Dauguma vaikų auga palankioje socialinėje aplinkoje, yra materialiai aprūpinti.

Vaikai nori jaustis saugūs, daug judėti, žaisti, bendrauti su bendraamžiais, kaupti patirtį per saviraišką, eksperimentus ir tyrinėjimus. Jiems sudarytos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius ir galias, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių jėgų. Todėl darželis tenkina svarbiausius vaiko poreikius – judėjimo, fizinio ir psichinio saugumo, bendravimo, pažinimo, saviraiškos, puoselėja jo individualumą, iniciatyvumą, kūrybiškumą, siekia laiku reaguoti į tėvų poreikius ir lūkesčius vaiko atžvilgiu.

1.3. Mokytojai ir jų pasirengimas

Vilniaus Panerių lopšelyje - darželyje dirba aukštos profesinės kvalifikacijos pedagogai bei meninio ugdymo pedagogas. Visi pedagogai turi pedagoginę – psichologinę kvalifikaciją, yra įgiję aukštąjį pedagoginį išsilavinimą.

Su tėvais esame susitarę siekti, kad vaikai lopšelyje - darželyje išmoktų ir įprastų gerbti ne tik suaugusiuosius, bet ir bendraamžius, gebėtų bendrauti ir bendradarbiauti. Todėl pedagogai stengiasi suprasti ir pažinti vaiko vidinį pasaulį, objektyviai vertinti jį kaip individą, pratinti sutartinai veikti mažomis grupelėmis, kurti aplinką, skatinančią ugdyti kūrybingumą, aktyvią ir gebančią bendrauti asmenybę.

1.4. Regiono ir švietimo įstaigos savitumas

Vilniaus Panerių lopšelis - darželis – įstaiga, kurioje puoselėjama lietuvių tautos kultūra, tradicijos, papročiai, bei gerbiamos lietuviškos ir kitų tautų tradicijos, švenčiamos tautinės šventės. Lopšelio - darželio tikslas – visapusiškai ugdyti vaiko asmenybę, padėti kitataučiams vaikams pažinti ir perimti lietuvių tautos istorinį bei kultūrinį palikimą, ugdyti asmenybę, atvirą tautinėms vertybėms, tobulinti ugdytinių lietuvių kalbos įgūdžius.

Įstaigoje diegiama ugdymo turinio naujovės vaikų emocinei ir socialinei patirčiai įgyti, užtikrinamas vaikų spontaniškos, išprovokuotos bei auklėtojos organizuotos, laisvai vaikų pasirenkamos, veiklos santykis. Vaikai ugdomi tautinių tradicijų dvasia, ypač rūpinamasi ugdytinių dvasiniu ryšiu su jį supančia gamta, ugdoma ir skatinama vaiko saviraiška. Įstaigoje yra muzikos salė. Pedagogai dalyvauja įvairiose renginiuose ir projektuose įstaigoje bei Vilniaus mieste.

Vilniaus Panerių lopšelis - darželis palaiko glaudžius bendradarbiavimo ryšius su Panerių seniūnija. Bendradarbiavimo partneriai aktyvūs švenčių, įvairių renginių, projektų, akcijų dalyviai. Įstaiga tampa vis labiau veikli, informatyvi kai veikiama ne tik jos teritorijoje, bet ir bendradarbiaujant su miesto bendruomene, kurioje randamės.

Vilniaus Panerių lopšelis - darželis yra Aukštųjų Panerių mikrorajone. Šalia įstaigos driekiasi miškelis, kuriame vaikai tenkina natūralius tyrinėjimo, eksperimentavimo ir atradimų poreikius.

Netoliese yra Panerių memorialas, kur vaikai supažindinami su Lietuvos praeitimi, istoriniais įvykiais. Sudarytos galimybės vaikams susipažinti su Vilniaus miesto kultūriniais ir istoriniais paminklais (Gedimino pilimi, Televizijos bokštu, Aušros vartų, Katedros bažnyčiomis, Trijų kryžių kalnu ir kt.)

1.5. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Darželyje laikomasi nuostatos, kad vaikystė – nepakartojama žmogaus gyvenimo vertybė, o kiekvienas vaikas unikalus, turintis savo patirtį, individualias galimybes, gebėjimus. Šiame vaiko gyvenimo kelyje labai svarbu yra meilė ir nuolatinis dėmesys, emocinis ryšys ir bendravimas, pagarba vaikui, vaikų teisėms ir nepriklausomybei.

Programoje siejamos kelios ugdymo filosofijos kryptys. Orientuojantis į humanistinę filosofijos kryptį (R. Rogers, A. Maslow), sudaromos sąlygos vaiko saviraiškos ir savirealizacijos poreikių tenkinimui. Vadovaujantis egzistencialistine ir fenomenologine ir filosofine kryptimi, ugdomi vaikų bendradarbiavimo įgūdžiai, suteikiama mėgstamos veiklos pasirinkimo laisvė pagal kiekvieno vaiko pomėgius ir poreikius.

Atsižvelgiant į rekonstruktyvistinę ugdymo filosofijos kryptį, sudarytos sąlygos ugdytis už įstaigos ribų, natūralioje aplinkoje (gamtoje, parodose, išvykose, šventėse, festivaliuose), tenkinant vaikų smalsumą, žingeidumą, vykdant projektus ir sprendžiant problemas. Atsižvelgiant į progresyvistinę ugdymo filosofijos kryptį, ugdymo turinyje akcentuojamos ne žinios, o vaiko gebėjimas kaupti informaciją, pačiam veikti ir atrasti.

1.6. Teisinė bazė

Vilniaus Panerių lopšelis - darželis savo veiklą grindžia Vaiko teisių konvencija, Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija, Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos Švietimo ir kitais įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais, Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo Ministerijos norminiais aktais, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos sprendimais, Savivaldybės administracijos Kultūros, Švietimo ir sporto departamento Švietimo skyriaus vedėjo įsakymais, įstaigos nuostatais ir kitais darželio dokumentais.

Ikimokyklinio ugdymo dėmesio centre yra vaikas ir jo ugdymasis. Remiantis Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, kiekvienas vaikas pripažįstamas kaip unikali, besikeičianti, aktyvi individualybė. Jis žaidžia, kaupia patirtį, greitai mokosi, turi savitą pasaulio mąstymą, kuria savo vertybes. Ikimokyklinio ugdymo grupėse puoselėjamas vaiko orumas, pripažįstama vaiko nuomonė, jo teisė rinktis, spręsti, tartis. Ugdymo ir ugdymosi procesas grindžiamas socialinio teisingumo, lygiavertiškumo, tolerancijos vertybėmis. Laikomasi nuostatos, kad vaikas ugdomas ir ugdomi per visą buvimo ikimokyklinio ugdymo įstaigoje ar grupėje dieną.

Ikimokyklinio ugdymo programos paskirtis – padėti vaikui įgyti įgūdžių, gebėjimų, mokėjimų gyventi šiuolaikinės visuomenės sąlygomis, ji skirta vaikams, ikimokyklinio ugdymo pedagogams, tėvams, socialiniams partneriams ir kt.

2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Organizuodami ugdymo procesą, planuodami ugdymo turinį, metodus, parinkdami priemones, kurdami ugdymo aplinką, numatydami pedagoginės sąveikos būdus, atsižvelgdami į bendravimą su tėvais (globėjais), vietos bendruomene ir socialiniais partneriais formas, pedagogai vadovaujasi šiais ugdymo principais:

1. **Diferencijavimo (individualizavimo) principas** – ugdymo procesas organizuojamas atsižvelgiant į vaikų amžiaus tarpsnio ypatumus, vaiko ar vaikų grupės ugdymo(si) poreikius, išsivystymo lygį, tėvų lūkesčius. Sudaromos ugdymo(si) sąlygos vaikams, turintiems ypatingų poreikių (gabiems, turintiems specialiųjų poreikių, iš šeimų, priklausančių rizikos grupei). Esant dideliems specialiesiems poreikiams, ugdymas organizuojamas pagal individualią ugdymo programą.
2. **Tęstinumo principas** – glaudžiai bendradarbiaujant su šeima siekiame, kad vaikai sėkmingai pereitų nuo ugdymo (si) šeimoje ir ankstyvojo amžiaus grupėje prie ugdymo (si) ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus grupėse, atsižvelgiant į vaikų įgytą patirtį ir gebėjimus bei jo ugdymo(si) perspektyvą.
3. **Demokratiškumo principas** – vaikas gerbiamas ir pripažįstamas kaip asmenybė, jam suteikiama galimybė ir laisvė rinktis (veiklą, partnerius ir pan.), naudotis šiuolaikinėmis ugdymo(si) galimybėmis įgyjant žinių ir įgūdžių, skatinamas aktyvumas.
4. **Tautiškumo** - Siekiama padėti augančiam vaikui perimti lietuvių tautos kultūros vertybes, papročius, tradicijas, jas puoselėti ir kartu kurti savo tapatybę šiuolaikinėje visuomenėje.
5. **Konfidencialumo principas** – garantuoja, kad apie vaikų pasiekimus ir jų vertinimą informacija nebus viešinama. Apie vaiko ugdymą (si) ir jo vystymą (si) tėvams ir su vaiku dirbantiems specialistams informacija teikiama individualiai.
6. **Humaniškumo** – Pripažįstama vaiko teisė būti kitokiam. Vaikas gerbiamas kaip asmenybė, turinti ryškių prigimtinių bruožų, kuriuos reikia padėti ugdyti. Ugdymas vyksta ramioje,

saugioje aplinkoje, kurioje vaikas turi galimybių išreikšti save, parodyti savo gebėjimus, kūrybiškumą.

3. UGDYMO TIKSLAI IR UŽDAVINIAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaiko pagrindines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsningumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmėmis.

Uždaviniai. Atsižvelgiant į kiekvieno vaiko unikalumą bei poreikius, užtikrinant saugią, ugdymąsi skatinančią aplinką, dialogišką sąveiką grindžiamą tikslingą ugdymą ir spontanišką vaiko mąstymąsi, šia programa siekiame, kad vaikas:

- Plėtotų individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažintų ir išreikštų save.
- Pozityviai bendrautų ir bendradarbiautų su suaugusiais ir vaikais, mokytųsi spręsti kasdienes problemas, atsižvelgti į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvautų ir kūrybiškai išreikštų save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokytųsi pažinti ir vertinti: žaistų, keltų klausimus, tyrinėti, rinktųsi veiklos būdus ir priemones, samprotautų apie tai, ko išmoko, numatytų tolesnės veiklos žingsnius.

4. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ugdymo turinys, visai grupei parenkamas orientuojantis į bendrus grupę lankančių vaikų poreikius, ypatumus. Turinys sudarytas atsižvelgus į vaikų pasiekimų aprašą, sudarytas pagal vaikų pasiekimus atitinkančius žingsnius, veiksenas, bei pedagogo veiksenas, turinys leidžia būti lankstiems pedagogams, pasirinkti įvairius metodus, tiek priemones, atsižvelgiant į vaikų pasiekimus, poreikius, norus, galimybes.

Ugdymo metodai parenkami taip, kad atitiktų vaikų amžių ir galimybes, individualius ugdymo(si) poreikius; planuodami ugdymąją veiklą, pedagogai naudojami įvairiomis ugdomosiomis priemonėmis, kuriomis siekia, kad vaikai tenkintų savo poreikį, žaisti, bendrauti, judėti, skatintų norą puoselėti ir saugoti savo ir kitų sveikatą, savarankiškumą, saviraišką, kūrybingumą, meninių gebėjimų ugdymą(si).

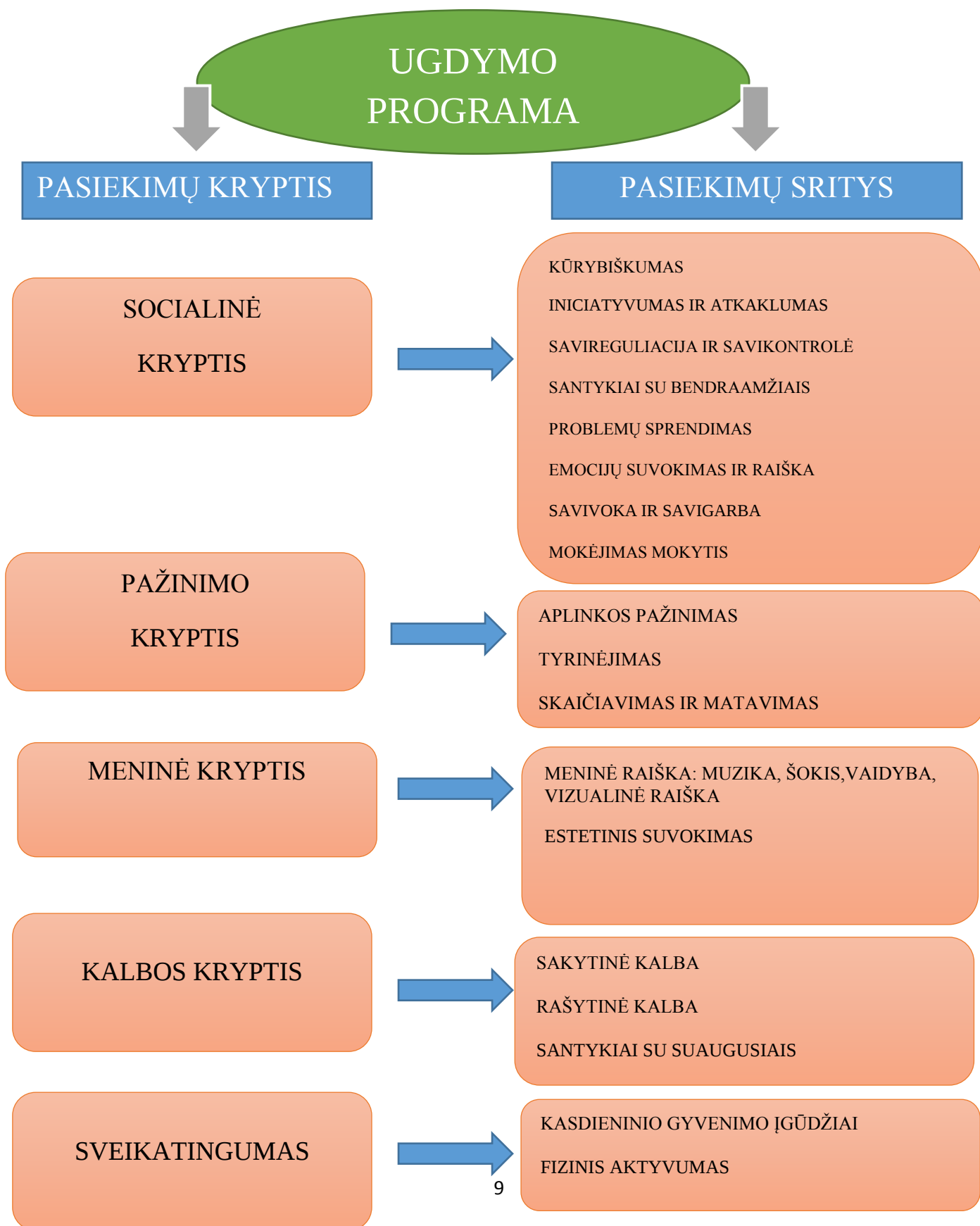
Ugdymo metodai:

- Pagrindinis ugdymo metodas – žaidimas. Žaidžiant ugdomi visi vaikų gebėjimai. Jis skatina vaikų pozityvias emocijas, padeda formuoti kalbiniam įgūdžiams, natūraliai sukoncentruoja dėmesį į įvairią veiklą, skatina domėjimąsi, atsakymų ieškojimą į rūpimus klausimus.
- Vaizdinis metodas – demonstravimas, stebėjimas – nukreiptas į vaizdinį formavimą apie vaikus supančią aplinką, jos reiškinius.
- Praktinis metodas – vaikų darbai, praktinė veikla, tyrinėjimai, stebėjimai, eksperimentavimai.
- Žodinis metodas – pokalbis, pasakojimas, aptarimas, diskusija – suteikia galimybę perduoti ar gauti informaciją, natūraliai bendrauti.
- Kūrybinis metodas – sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, išbandyti vis kažką naujo, išsakyti savo idėjas, norus.

Visas priemonių panaudojimas prasideda nuo svarbiausio, ugdomosios aplinkos kūrimo, kad visos priemonės taptų vaikams patrauklios, saugios, prieinamos.

- Aplinkos kūrimas - pedagogai kartu su vaikais ir jų tėvais, bendruomenės, kuria jaukia, patogią, vaikų amžių ir poreikius atitinkančią bei įvairiapusį ugdymą skatinančią aplinką. Siekiama, kad aplinka skatintų vaiko poreikį judėti, veikti, pažinti, kurti jaukumą, būtų funkcionali.
- Mokymo priemonės (daiktai, žaislai, knygos, įvairios medžiagos ir kt.) – pedagogai siekia, kad mokymo priemonės atitiktų vaikų amžių, individualius esamus gebėjimus, žadintų norą pažinti, lavintų loginį mąstymą, aktyvų kūrybingumą, norą žaisti drauge.

5. UGDYMO TURINIO MODELIS

6 . UGDYMO TURINIO IŠDĖSTYMAS

SOCIALINĖ KRYPTIS

Tikslas: *Ugdosi norą ir gebėjimą bendrauti ir suprasti kitus, įgyja savęs realizavimo, pažinimo gebėjimus nuolat ką nors veikdami – tyrinėdami, žaisdami, kurdami, pasakodami.*

Uždaviniai:

- *Ugdysis ir stiprins savo socialinius gebėjimus, bendravimą ir bendradarbiavimą su grupės draugais bei suaugusiais.*
- *Ugdysis gebėjimus reikšti mintis, jausmus, pasakoti įspūdžius, reikšti savo nuomonę.*
- *Spręs iškilusias problemas ir prireikus prašys pagalbos iš suaugusiojo bei bendraamžių.*
- *Imsis iniciatyvos įvairių veiklų metu, išbandys įvairias priemones.*

KŪRYBIŠKUMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Pažins senus daiktus ir skiria juos nuo naujų. •Reaguos į naujai išgirstus garsus, taiko jiems judesius. •Domėsis naujais žaislais, naujomis priemonėmis. •Gebės įsivaizduoti ir nupasakoti/papasakoti apie jam skaitomus, pasakojamus žmones, daiktus.	•Tyrinėja aplinkos daiktus, žaislus, pastebi grupėje atsiradusius naujus daiktus. •Užsiėmimų metu atkartoja pedagogo judesius, garsus; •Pastebi grupėje naujus daiktus, žaislus ir juos išbando; •Klauso suaugusių žmonių pasakojimų, skaitomų knygelių ir bando įsivaizduoti, susikurti tam tikrų veikėjų atvaizdus;	•Parūpina naujų, įdomių priemonių. •Siūlo vaikams žaidimą „Jurgelis meistrelis“; •Kuria patrauklią aplinką, ją nuolat papildo naujomis priemonėmis, žaislais; •Skaito vaikams knygeles, pasiūlo atkurti siužetus ir veikėjų atvaizdus piešinėliuose;
4-6 žingsnis, metai	•Gebės pastebėti naujas daiktų bei reiškinių savybes.	•Žaisdamas pastebi naujus daiktus, išbando jų paskirtį;	•Kuria palankią aplinką vaikų žaidimams, pateikia įvairias priemones;

•Gebės panaudoti savo vaizduotę žaisdamas su draugais bei vienas. •Mokės pasitelkęs vaizduotę kurti pasakojimą. •Mokės išsiaiškinti jam dar naujus dalykus pasitelkiant klausinėjimo būdą.	•Žaisdamas pasitelkia savo vaizduotę kurdamas tolimesnę žaidimo eigą; •Ryto rato metu pasakoja išgyventus įvykius, kuria savo istorijas; •Ieško atsakymų į jam rūpimus klausimus vartydamas knygeles, vaikiškas enciklopedijas; •Aiškindamasis nežinomus dalykus klausinėja pedagogo ar grupės draugų;	•Pateikia vaikams įvairių žaidimų; •Skatina vaikų pasakoti įvairiomis temomis ryto rato metu; •Skatina vaikų domėjimąsi įvairiais dalykais, kurdamas turtingą literatūros kampelį; •Kartu su vaikais kuria draugišką, socialią grupės aplinką, skatina vaikus kalbėtis, klausti;
•Gebės naudoti priemones, medžiagas ne tik pagal jų paskirtį, bet ir saviraiškos būdams.	•Kuria darbelius iš įvairių gamtinių medžiagų, antrinių žaliavų ir pan. • Naudoja įvairias medžiagas kuriant kompozicijas;	•Aprūpina vaikus įvairiomis medžiagomis, skatina laisvai kurti; • Skatina vaikus dalintis su kitais grupės draugais savo pasiekimais, rūpesčiais;
•Gebės diskutuoti su kitais asmenimis.	• Diskutuoja su kitais grupės draugais apie darbelius ir pateikia savas idėjas; • Ryto rato metu diskutuoja su kitais vaikais, dalinasi jam iškilusiais klausimais;	•Organizuoja diskusijas, darbelių pristatymus; •Sukuria palankią aplinką įsakyti savo nuomonę, kilusius klausimus;
•Gebės pateikti savas idėjas draugams ar pedagogams.	•Siūlo savo idėjas, veikloms, žaidimams pasako kodėl.	•Ugdo vaikus išklausyti grupės draugus ir priimti jų nuomonę, idėjas, norus; pratina laikytis taisyklių;
•Mokės ieškoti netikėtų sprendimo būdų.	•Žaidžiant prisitaiko prie kitų vaikų siūlomų idėjų/norų, prisitaiko prie žaidimo taisyklių;	•Skatina vaikus išklausyti ir priimti vaikų idėjas, paaiškina, kodėl tai svarbu;
•Gebės eksperimentuoti. Nebijos suklysti ar daryti kažką savito.	•Eksperimentuoja statydamas kaladėles: išmėgina, koks pagrindas tvirčiausias, kokio didžiausio aukščio gali pastatyti ir pan.	•Organizuoja bandymus, eksperimentus, kurdama atitinkamą aplinką;

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Gebės judėti, tikslingiau atlikti judesius, veiksmus su daiktais. •Gebės iniciatyviai pats rinktis veiklas, išbandyti įvairias veiklas. •Gebės pradėti veiklą, pakeisti kita veikla ir vėl sugrįžti prie pirmosios veiklos ir ją užbaigti. •Suvoks erdvę ir mokės ją išnaudoti savo veikloms. •Gebės išreikšti savo norus ir išsakyti savo nuomonę.	•Eina link patinkančių žaislų, juos pats pasiima ir su jais žaidžia, nuneša žaisliuką prie stalo. •Norint žaisti pasiima žaislą ir su juo žaidžia. •Žaidžia įvairius žaidimus, renkasi kitus, jei žaidimas sudomina grįžta prie jo dar kartą. •Naudoja grupės erdvę savo žaidimams: konstruoja dėlioja ir kt. •Užsiėmimu metu pasako ar išreiškia savo norus, ką nori daryti ir ko ne.	•Kuria tinkamą aplinką žaisti; •Pateikia žaislais, priemonėmis turtingą aplinką; •Parenka vaiko amžiui atitinkamus žaidimus, veiklą, sudomina vaikus. •Kuria patogią grupės aplinką, vaiko poreikiams. •Klausinėja vaikų, skatindama juos išreikšti savo norus, siūlymus;
4-6 žingsnis, metai	•Gebės pasirinkti veiklą ir ją kryptingai plėtoti iki galo. •Gebės įsitraukti į bendrą veiklą kartu su savo bendraamžiais. •Suvoks iškilusias kliūtis, bandys jas išspręsti arba prašys pagalbos pas suaugusįjį. •Savarankiškai pasirinks veiklą, užsiims ja vienas, arba su grupės draugais. •Panaudos savo išradingumą atliekant pasiūlytas veiklas ar paties sugalvotas. •Prireikus pagalbos kreipsis į suaugusius ar grupės draugus. •Gebės plėtoti pasirinktą ar pasiūlytą veiklą po miego, ar kitą dieną. •Prireikus pagalbos pirmiausia kreipsis į	•Žaidžia su kitais vaikais vaidmeninius žaidimus, plėtoja žaidimo eigą, kuria taisykles. •Žaidžia kartu su grupės draugais, visi bendradarbiaujant plėtoja žaidimo eigą, kuria taisykles. •Pats sprendžia iškilusias kliūtis, jų neįveikus, prašo pagalbos; •Varto kartu su grupės draugais arba vienas knygeles, žiūri į paveikslėlius ir kuria jiems siužetus; •Savarankiškai atlieka įvairias veiklas, pats žaidžia savo sugalvotus žaidimus. •Prašo pagalbos, bet kuriuo metu, kai tik jos prireikia veiklą ar žaidimų metu. •Atlieka savo kūrybinį darbėlį, nepabaigęs imasi jį pabaigti po pietų miego, ar kitą dieną. •Atliekant kūrybinį darbėlį ir susidūrus su kliūtimi, paprašo draugo pagalbos.	•Kuria ir pateikia vaidmeniniams žaidimams situacijas; •Padeda kurti žaidimo taisykles, aplinką, pateikia reikiamas priemones; •Atsižvelgia į vaiko poreikius, teikia pagalbą problemų sprendime. •Parūpina vaikams knygeles, klausinėja, domisi jų sukurtais siužetais; •Skatina vaiko savarankiškumą. •Atsižvelgia į vaikui išskylančias kliūtis padeda jas įveikti; •Skatina vaikus tęsti pradėtą veiklą, kuria tam palankią aplinką; •Suteikia galimybę bendradarbiauti atliekant bendrus darbelius, skatina

	draugus, o tik tada į pedagogus.		teikti vieni kitiems pagalbą.
--	----------------------------------	--	-------------------------------

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Atskirs namų ir grupės aplinką. Reaguos kai jį kalbins auklėtoja. •Mokės nusiraminti (apsikabins mylimą žaislą, kad nusiramintų). Prašysis suaugusiojo globos. •Mėgins valdyti savo emocijas, jas reikšti tinkamu metu. •Žinos ir laikysis kasdienės tvarkos. Kilus konfliktams mokės juos spręsti. •Supras ir gebės laikytis susitarimų, taisyklių.	•Drąsiai apžiūrinėja grupės aplinką, ima jam patinkančius žaislus ir su jais žaidžia. •Nusiramitimui pasirenka žaislą, apsikabina auklėtoją •Negavęs norimo žaislo vaikas mimika ir žodžiais reiškia savo nepasitenkinimą, ima kitus žaislus ir siūlo juos keisti į norimą žaislą. •Žino dienos ritmą, jos metu atliekamas įvairias veiklas: pusryčių valgymas, žaidimai, pasivaikščiojimas lauke ir kt. Atlieka įvairias užduotis kartu su grupės draugais, iškilus problemoms bando jas išspręsti arba prašo kitų pagalbos. •Mėgina paisyti grupės taisyklių, jas nuolat kartoja.	•Kuria saugią grupės aplinką. •Paguodžia nuliūdusį/išsigandusį vaiką. Kalbasi su vaiku apie tai, kas jį įskaudino, nuliūdino; •Pedagogas skatins vaikus išreikšti savo emocijas bei valdyti, jas įvardyti, papasakoti apie jas. •Pedagogas laikosi dienos ritmo bei padeda jo laikytis vaikams. •Nuolat primena grupės taisykles, prašo jų laikytis
4-6 žingsnis, metai	•Suvoks jausmus ir juos įvardis. •Gebės atskirti aplinkas ir mokės skirtingose aplinkose reikšti skirtingas emocijas. •Gebės žaisdamas laikytis žaidimo taisyklių.	•Auklėtojai pasipasakoja, kas jam nepatiko, kas jį skaudina ir ieško paguodos; •Ryto rato metu pasirenka „kimochi“ pagalvėlę, įvardina, kaip jis jaučiasi, ir kokią emociją pasirinko tam jausmui išreikšti. •Vaikas lauke žaidžia su kitais vaikais žaidimą „diena/naktis“. Grupėje žaidžia stalo („Keliau po Lietuvą“, „Spalvų bokštas“ ir kt.) žaidimus, bei žino ir laikosi taisyklių.	•Nuolat domisi vaikų savijauta, emocijomis, įvairiais išpūdžiais. •Pedagogas sudaro įvairias situacijas ir kartu su vaikais analizuoja, kaip reikia reaguoti į tai. •Pasiūlo žaisti žaidimą „Diena/naktis“. Turtina grupę stalo žaidimais.

	•Mokės nusiraminti ir atsipalaiduoti. •Gebės išreikšti savo jausmus žodžiais, mimika. •Gebės mokyti kitus vaikus laikytis tvarkos, taisyklių. •Supras kaip reikia nusiraminti ir atsipalaiduoti naudojant įvairias priemones.	•Kūno kultūros valandėlės pabaigoje auklėtojai įjungus ramų foną, vaikai susėda ratu ir žaidžia ramų žaidimą „Pinigėlis“. •Savo nepasitenkinimą išreiškia žodžiais ar mimikomis, pasako kas jo netenkina. •Pamatęs, jog vaikai mėto knygeles, vaikas juos sudrausmina ir pamoko, kaip reikia elgtis su knygelėmis. •Susierzinęs eina į ramybės kampelį nusiraminti (pavartyti knygelę, paklausti ramios muzikos, šnaresių).	•Siūlo žaidimą „Pinigėlis“; •Kalbasi su vaikais apie jų jausmus, aiškinasi priežastis. •Skatina vaikų gerą elgesį, pamini koks elgesys yra netinkamas (pvz.: nemėtyti knygelę, jas vartyti, naudoti žaidimuose.). •Įrengia ramybės kampelį su akvariumu, augalais.
--	--	--	---

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis metai	•Suvoks, kad aplink jį yra ir kitų vaikų; šypsosis jiems. •Gebės mėgdžioti kitų vaikų judesius. •Gebės žaisti šalia kitų grupės draugų, dalinsis su jais žaislais. Mokės žaisti su bendraamžiais. •Įsitrauks į kitų vaikų veiklas. •Gebės bendrauti su vaikais mimikos, judesių pagalba.	•Liečia kitus vaikus, kalbina juos, šypsosi jiems; •Išžiūri į kitus vaikus atkartoja jų veiksmus (ropoja, sukinėjasi ir pan.); •Atsisėda žaisti prie kitų vaikų, stebi juos iš šalies; •Dalinasi su grupės draugais savo atsineštu žaislu; •Bando įsitraukti į kitų vaikų pasirinktą veiklą, atsisėda ir dëlloja kartu kaladėles, kalbina kitus vaikus; •Kalbina vaikus žaisti su juo;	•Skatina pažinti kitus vaikus ir su jais žaisti; •Kuria saugią aplinką vaikų judėjimo poreikių tenkinimui; •Ragina vaikus žaisti kartu, pateikia grupinius žaidimus; Skatina dalintis žaislais, knygelėmis ar kitomis priemonėmis, įsitraukti į bendras veiklas; •Kuria palankią aplinką vaikų bendradarbiavimui; •Sudaro sąlygas vaikams bendrauti, žaisti kartu;

	•Supras, kad galima kalbėtis su bendraamžiais. •Mokės dalintis žaislais su grupės draugais. •Suvoks, turintis savo teises į savo daiktus. •Mokės simpatizuoti kitiems vaikams, jausti prierašumą, kuriam nors vaikui.	•Žaidžiant bendrauja, kalbasi su kitais vaikais; •Dalinasi knygelėmis, ar kitomis priemonėmis; •Žaisdamas su kitais vaikais dalinasi savo žaislais; •Pasirenka žaidimo draugą;	•Kurį palankią aplinką vaikų bendravimui; •Organizuoja veiklas vaikų žaislų, knygių mainams; •Pasakoja vaikams apie jų teisę duoti ir pasiimti savo žaislus. •Leidžia vaikui pasirinkti žaidimo draugą, nepaskiriant pačiam;
4-6 žingsnis, metai	•Gebės žaisti bendrus žaidimus su bendraamžiais. •Mokės žaisti bendrus žaidimus su savo grupės draugais. •Siūlys savo sumanymus bei idėjas. •Suvoks ir priims kitų bendraamžių siūlymus. •Suvoks, kad žaislais reikia dalintis ir su savo grupės draugais. •Ieškos sprendimų iškilusioms konfliktinėms situacijoms. •Suvoks kultūrinius ir socialinius skirtumus tarp savo grupės draugų. •Supras, kad su draugais reikia palaikyti draugiškus santykius. •Gebės iniciatyviai bendrauti su bendraamžiais.	•Pasikviečia kitus vaikus žaisti jo sugalvotą žaidimą. Prisijungia prie kitų vaikų užsiėmimų; •Susiranda savo žaidimams partnerius; •Pasiprašo būti priimtas į kitų vaikų žaidimą, žaidžia pagal jų taisykles; •Išklauso kitų vaikų nuomonės dėl veiklos; •Žaidimo metu leidžia pažaisti su savo lėle/mašinėlėmis kitiems grupės draugams; •Padeda kitam vaikui susitvarkyti žaislus, padaryti darbelį; •Pastebi ir toleruoja kitokius vaikus (dėl jų kalbos, tautybės); •Su draugais elgiasi gražiai, pagarbiai, dalinasi išgyvenimais; •Kalbasi su kitais vaikais apie matytus animacinius filmukus;	•Stebi vaikų tarpusavio bendravimą. Skatina įsitraukti vaikus į kitų vaikų sugalvotas veiklas. •Stebi ir analizuoja vaikų tarimosi tarpusavį būdus; •Kurį palankią aplinką vaikų veikloms; •Stebi vaikų žaidimą, analizuoja jų bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžius; •Padeda vaikams priimti bendrą sprendimą; •Ryto rato metu prašo vaikų pasidalinti atsinešta knygelę ir ją pristatyti; •Rodo vaikams pavyzdį, kaip padėti kitiems vaikams; •Teikia žinias apie žmonių skirtumus, ir ugdo vaikų tolerantiškumą; •Organizuoja diskusiją apie animacinius filmukus, matytus su draugais grupėje ar su

	•Gebės susitarti su bendraamžiais dėl žaidimų sumanymų ir veiklų. Supras gerą ir blogą elgesį. •Diskutuos, tarsis su vaikais dėl užsiėmimų.	•Atsižvelgia į draugų norus žaisti jų siūlomus žaidimus, tariausi dėl žaidimo taisyklių, laikosi gero elgesio taisyklių; •Diskutuoja dėl žaidimo taisyklių, išreiškia savo nuomonę, išklauso draugų idėjas ir priima bendrą sprendimą;	tėveliais namuose, kino teatre ir t.t.; •Stebi vaikų tarpusavio tarimąsi, prireikus primena gero elgesio taisykles; •Kuria situacijas vaikų diskusijoms, siūlo veikloms idėjas.
PROBLEMŲ SPRENDIMAS			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Suvoks iškilusias kliūties, parodys tai mimikomis ar gestais. •Susidūręs su kliūtimis išbandys jau žinomus būdus, kad jas įveiktų. •Neįveikęs kliūties gebės prašyti pagalbos.	•Iškilus problemai prašo pagalbos pasitelkiant gestus, žodžius; •Atlieka veiksmus, užduoteles, tol kol pavyksta, ieško įvairių sprendimo būdų gauti reikiamą rezultatą; •Nesugebėdamas išlankstyti origamio prašo pagalbos kitų vaikų, pedagogo; •Nesigaunant atlikti darbelio prašo kitų pagalbos; nesulaukus pagalbos imasi kitų veiklų;	•Pateikia vaikams užduoteles, veiklas; •Atkreipia dėmesį į vaikų prašomą pagalbą; •Stebi vaikus ir prireikus pagalbos padeda jiems tęsiant pradėtą veiklą;
4-6 žingsnis, metai	•Suvokia iškilusias kliūtis veikloje. Gebės išbandyti įvairius būdus, kad išspręstų kilusias kliūtis. •Suvoks savo veiksmų pasekmes. •Gebės spręsti įvairias iškilusias problemas, arba prašys pagalbos jų sprendime. •Suvoks nesėkmes ir ieškos naujų būdų kaip spręsti problemas.	•Aplikuojant darbėlį susiduria su kliūtimi ir bando ją pašalinti taikydamas įvairius būdus, o nepavykus prašo pagalbos; •Maišo dažus bandydamas gauti norimą spalvą, nesigavus supranta, ką reikia keisti; •Susigalvoja veiklas, kuriose reikia įveikti kliūtis, iššūkius (pvz.: pereiti bordiūru nenugriuvus); •Žaisdamas su grupele vaikų tariausi dėl taisyklių, nepavykus susitarti ieško kompromisų;	•Stebi vaikus ir prireikus pagalbos padeda jiems; •Parenka atitinkamas priemones; •Galvoja veiklą vaikų poreikiams tenkinti; •Padeda priimti bendrus kompromisus ir spręsti iškilusias problemas;

	•Suvoks su kokia problema ar sunkumu susidūrė. •Gebės numatyti priimtų sprendimų pasekmes. •Mokės ieškoti problemų sprendimų, tardamasis su grupės draugais.	•Susidūrus su sunkumais konkrečiai nusako kokie tie sunkumai; •Atsiprašo draugų, dėl savo netinkamo elgesio; •Klausosi kitų nuomonės ir tariasi dėl bendros veiklos. Pasiūlo savo pagalbą draugui, matant, kad jam nesiseka;	•Skatina vaikus išsakyti su kokiais sunkumais susiduria ir ieško geriausios išeities; •Paaiškina vaikams, kodėl svarbus atsiprašymas, kodėl nevalia elgtis netinkamai •Ugdo vaikų toleranciją vienas kito atžvilgiu, pasiūlyti vienas kitam pagalbą;
--	--	--	--

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Gebės rodyti skirtingas emocijas, išreikšti baimę, džiaugsmą. •Reaguos į nepažįstamus žmones. •Supras kitų emocijas ir džiaugsis su kitais, prireikus paguos kitus. •Geba savo emocijas, jausmus reikšti skirtingu intensyvumu. •Atpažins kitų emocijas ir jas gebės įvardyti.	•Žaisdamas garsiai juokiasi, supykęs susiraukia. •Verkdamas užsidengia veidą, šluostosi ašaras; •Pamatęs tėvus šypsosi, juos apsikabina; •Pamatęs nepažįstamus asmenis elgiasi droviai, nekalba, slepiasi; •Pastebi kitų vaikų emocijas, jei vaikams linksmą jis šypsosi, džiaugiasi kartu su jais; •Guodžia vaikus kai jiems liūdna; •Dalinasi, džiaugiasi su kitais savo padarytu darbeliu, garsiai reiškia pasitenkinimą jį atlikęs; •Žaidžia žaidimą „Atspėk emocijas“ – iš veidų išraiškos spėlioja kitų žmonių emocijas;	•Skatina vaiką išreikšti savo emocijas; •Kartu su vaiku dalyvauja bendravimo procese, taip suteikdamas vaikui saugumo ir pasitikėjimo jausmą. •Įvardija garsiai vaikų emocijas, tam kad vėliau vaikas gebėtų savarankiškai jas atpažinti. Skatina vaikus atkreipti dėmesį į grupės draugus, kuriems liūdna, ir juos užjausti, paguosti; •Pagiria vaikus už atliktą darbą; •Pasiūlo žaidimą – „Atspėk emociją“;

	•Gebės savo emocijas išreikšti skirtingais būdais, išreikš jas žodžiais.	•Savo emocijas reiškia gestais ir mimikomis.	•Atpažįsta vaiko reiškiamas emocijas, jas įvardina, aiškinasi jų kilimo priežastis;
4-6 žingsnis, metai	•Supras, kad skirtingose situacijose jaučia skirtingas emocijas. •Gebės skirtingas emocijas išreikšti mimika, balsu, poza. •Supras kitų emocijas pamatęs jų veido išraiškas. Tinkamai reaguos į kitų emocijas bei jausmus. •Gebės įvardyti jam kilusius jausmus. •Gebės skirtingose situacijose padėti draugui (kai jam liūdna su juo žaisti ir pan.) •Išsakys kitiems savo jausmus. Įvardis kodėl jie kilo (nurodys priežastį). •Supras ir nusakys kas gali padėti pasijusti geriau.	•Bendraujant su kitais pajus savo ir kito emocinę būseną; kalbėdamas apie gerus jausmus šypsosi, pykdamas mosikuoja rankomis; •Supranta kaip jaučiasi, išsako savo nepasitenkinimą ar džiaugsmą. •Draugui nepavykus atlikti darbelio ir nuliūdus padeda jam atlikti darbelį, kad neliūdėtų. Padeda draugui užsirišti batukus, kai jam nesiseka. •Po vaidmenų žaidimo, susėdę ratu kalbasi apie jiems kilusius jausmus, pasako kodėl taip jautėsi; •Pastebi grupėje esančius vienišus, liūdnuos vaikus, pasiūlo jiems žaisti kartu, klausinėja, kodėl jam liūdna ir ką jis nori veikti, kad pralinksėtų; •Popiečio rate papasakoja pedagogui ir kitiems vaikams per visą dieną jaustas emocijas, jausmus, pasako kaip jautėsi; •Diskutuoja su pedagogu, ką reikia daryti, kad jaustųsi gerai, kaip suvaldyti savo pyktį;	•Skatina vaikus išreikšti savo emocijas, jas įvardinti, pavaizduoti gestais ar poza; •Skatina vaikus atpažinti ir įvardinti savo jausmus. •Atpažįsta vaikų emocijas, padeda jas suvaldyti arba jas paskatina, stimuliuoja. Skatina vaikus vienas kitam padėti, būti draugiškiems. •Pasiūlo vaidmenimis žaidimus, pateikia skirtingus žaidimo veikėjus, iškelia diskusiją apie jiems kilusius jausmus, emocijas vaidinant skirtingus vaidmenis; •Stebi vaikus ugdomojoje aplinkoje, stebi kaip jie jaučiasi toje aplinkoje, užtikrina vaiko gerovę. •Organizuoja popiečio ratą, klausosi vaikų pastebėjimų, užduoda klausimus, dalinasi patarimais; •Kalbasi su vaikais apie emocijų valdymą, savęs nusiramimą;

SAVIVOKA IR SAVIGARBA			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	• Žinos savo vardą, reaguos į savo vardą, kai kas nors pakvies. • Atpažins save iš nuotraukų, savo atvaizdą veidrodyje, gebės pavadinti pagrindines (galva, kojos, rankos, pilvas) kūno dalis. • Mokės išreikšti savo emocijas žodžiu bei veido mimika, visu kūnu. • Atskirs berniuką nuo mergaitės, žinos savo lytį.	• Išgirdęs savo vardą, atsisuka, klausos. • Vardina nuotraukoje esančio žmogaus kūno dalis, skiria save nuo kitų. • Pasikeitus emocijoms, vaikas tai parodys visu kūneliu. (Supykus - susirauks, sukryžiuos rankas apsidžiaugus – šypsosis ir pan.) • Įvardina pagrindinius mergaitės ir berniuko skirtumus (pagal rūbus, plaukučius).	• Įvairių veiklų metu kvies vaikus jų vardais. • Rengia vaikų nuotraukų parodą ir prašo vaikų pristatyti savo nuotraukas. • Kalba su vaikais apie paveikslėliuose esančius žmones ir jų nuotaikas, klausama iš ko jie taip sprendžia. • Prašo knygutėse rasti ir įvardinti kuo skiriasi mergaitės ir berniukai.
4-6 žingsnis, metai	• Suvoks savo ir šalia esančio jausmus. Mokės tai įvardyti. • Supras, kad jis buvo ,yra ir bus tas pats asmuo. Suvoks savo tęstinumą. • Jausis esantis šeimos, grupės nariu. • Sieks gero vertinimo, pagyrų, kitų dėmesio. Savęs vertinimas priklausys nuo suaugusiojo komentaro apie jį. • Gebės apibūdinti save (fizines bei elgesio savybes pabrėžiant).	• Iš grupės draugo veido mimikos gali pasakyti ką draugas tuo metu jaučia (pyktį, liūdesį, džiaugsmą) ir tai įvardija. • Pasakoja ką veikė, lankė prieš metus, kuria planus ką veiks, kai užaugs • Pasakoja apie savo šeimą grupės draugams, o tėveliams apie savo grupės draugus. • Savo darbelius rodo auklėtojai, kad įvertintų. • Piešdamas save vaikas komentuoja, ką piešia (nosį , akeles, burnytę, kojeles, rankutes ir pan.)	• Sudaro sąlygas laisvai reikšti savo emocijas. • Surengiama parodėlė „Kai aš užaugsiu...“ • Padės vaikams parengti piešinėlių parodėlę „Mano šeima“. Pasiūlomas žaidimas „Šeima“. • Paskatina vaikus pasistengti įvairių darbelių metu, pagiria jų darbelius. • Auklėtoja klaus vaikų ką nupiešė, ar nieko netrūksta.

MOKĖJIMAS MOKYTIS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsni, metai	•Reaguos į kalbinimą, mimiką, žaislus, daiktus. Pradės tyrinėti žaislus ir daiktus. •Norės naujų įspūdžių, todėl aktyviai domėsis aplinkos daiktais, judės norėdamas paimti, pasiekti, norimą daiktą. •Patrauks, pastums, paridens, įdės daiktus ir stebės, kas vyksta, bandys pakartoti pavykusį veiksmą. •Veiks spontaniškai ir tikės tam tikro rezultato. •Džiaugsis tuo, ką išmoks.	•Reaguoja į grupės draugų bei pedagogo kalbinimą, mimikas, pats noriai bendrauja. Ima įvairius daiktus, žaislus, juos tyrinėja, čiupinėja, varto, apžiūri išvisų pusių. •Ima, siekia, norimus žaisliukus ir daiktus, jais domisi, varto, žiūrinėja, čiupinėja. •Ima kamuoliukus, ridena, žaidžia, deda į krepšį, kartoja veiksmą, kuris pavyko. •Savarankiškai sugalvoja sau veiklą, (ima įvairius žaidimus, knygeles, kaladėles ir pan.) ir ją plėtoja, siekdamas tam tikro rezultato. •Džiaugiasi įvairiais pasiektais rezultatais, sudėliota dėlionė, sukonstruotu bokštu, įveiktu darbu, nupieštu piešiniu ir t.t.	•Kalbina, žaidžia su vaiku, ugdomąsias priemones žaisliukus, knygeles ir pan. išdėlioja vaikui pasiekiamoje vietoje, nuolat turtina ir papildo grupės aplinką. •Turtina ir papildo grupės aplinką, atsižvelgiant į vaikų poreikius. •Aprūpina vaikus įvairiu inventoriumi, kamuoliais, skirtingų dydžių krepšiuose. •Skatina vaiką užsiimti jam mėgstama veikla, giria, motyvuoja jo įvairius sumanymus, palaiko jį, padeda jei reikia. •Kartu su vaiku, džiaugiasi jo pasiekimais, skatina jį ir toliau būti savarankišku.
4-6 žingsnis	•Siūlys žaidimus ar veiklos idėjas, imsis iniciatyvos joms įgyvendinti, pastebės ir komentuos padarinius. •Drąsiai spės, bandys, klys, taisys klaidas.	•Žaidžia kartu su grupės draugais grupėje ir lauke, siūlo įvairių žaidimų, juos įgyvendina, paaiškina žaidimų taisykles, sąlygas ir pan.	•Stebi vaikus, užtikrina saugią žaidimų aplinką. •Palaiko vaiką, jį motyvuoja, padeda jei reikia pagalbos, padrąsina, kad viskas pavyks.

•Kalbės apie tai, ką norės išmokti, ką darys, kad išmoktų. •Drąsiai ieškos atsakymų į klausimus, rodys iniciatyvą iškeldamas ir sprendamas problemas. Išsiaiškins kokios informacijos reikia, ją ras įvairiuose šaltiniuose, pvz.: enciklopedijose, žinyuose.	•Nebijo klysti, jei nepavyksta imasi veiklos iš naujo, ją ir toliau plėtoja. • Pasakoja grupės draugams ir auklėtojai, ką jau yra išmokęs ir ko dar nori išmokti, pasakoja ką darys norint išmokti. • Ateina į darželį su jam rūpimu klausimu ar klausimais, papasakoja apie juos grupės draugams ar auklėtojai, pasakoja, kur reiktų ieškoti atsakymų į rūpimus klausimus, apžiūrinėja enciklopedijas, žinytus, knygeles, plakatus, džiaugiasi radęs atsakymus į sau rūpimus klausimus, jei nepavyksta drąsiai kreipiasi į grupės draugus ar auklėtoją, prašo pagalbos.	•Turtina grupės aplinką įvairiais daiktais: žaislai, plakatai, knygelės, enciklopedijos, žinytai, liniuotės, lupos ir t.t. Kalbasi su vaiku, apie vaikui rūpimus klausimus, motyvuoja ieškoti atsakymų, turtina grupės aplinką įvairiais informaciniais šaltiniais, rodo įvairius edukacinius filmukus, teikia pagalbą vaikui jei tik jos jam prireikia.
--	--	--

PAŽINIMO KRYPTIS

Tikslas: Mokosi suprasti gamtą, įgyja žinių apie aplinką, puoselėja fizinės ir psichinės galias globojant gamtą ir ugdamt meilę jai.

Uždaviniai:

- Ugdysis poreikį – įprotį stebėti gėles, gyvūnus gamtoje, gerėtis jais, jų reiškiniais – ugdyti subjektyvų emocinį teigiamą gamtos ir jos reiškinų vertinimą;
- Pratinsis pagal jėgas ir sugebėjimus auginti ir prižiūrėti gėles bei gyvūnėlius;
- Ugdysis norą kurti grožį savo grupės, darželio aplinkoje;
- Ugdysis ekologinio elgesio pradmenis, tyrinėjant, bandant, įgys naujų žinių;

- *Stebėjimų ir analizavimų būdu formuosis suvokimą apie neišvengiamą gyvosios ir negyvosios gamtos kaitą kiekvienu metų laiku;*

APLINKOS PAŽINIMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	• Domėsis aplinka, sutelkiant dėmesį į arti esančius daiktus. • Reaguos į skirtingus vaizdus, paviršius, kvapus, garsus, skonius. • Atpažins daiktus. • Stebės ir atpažins artimiausią savo aplinką, orientuosies joje. Pažins ir pavadins kai kuriuos gyvūnus, daiktus, jų atvaizdus. • Atpažins ir pavadins vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų (sodo, daržo, lauko), gyvūnų, domėsis jais.	• Apžiūrinėja arti esančius daiktus, juos liečia, kiloja. • Liečia skirtingus paviršius (kilimą, grindis, stalą, antklodę). Reaguoja į girdimus skirtingus garsus, balsus. • Nuolat liesdamas tuos pačius daiktus juos jau atpažįsta. • Reaguoja į pakitusią aplinką, atpažįsta namų aplinką, lauką. Atpažįsta matytus gyvūnus (katę, šunį, karvę, arklių), juos įvardija (gali įvardyti sava kalba). Paprašo daiktų juos įvardydamas (puoduko, šaukštelio, žaisliuko). Atpažįsta juos paveikslėliuose. • Vartydamas knygeles, žurnaliukus atpažįsta ir įvardija matytus gyvūnus, ragautus augalus (vaisiai, daržovės). Bando atskirti kur kas auga (sode, darže). • Bando lipdyti iš plastilino jam matytus gyvūnus (šuo, katė, paukštis).	• Iš anksto numato ir kuria tinkamą aplinką vaiko ugdymuisi, organizuoja jo amžiui atitinkamas veiklas. • Padeda vaikui pažinti ir įvardinti vaizdus, garsus, pažinti skirtingus paviršius. • Pateikia kuo daugiau skirtingų, vaikui nematytų daiktų. • Pasakoja vaikams apie aplinką jos pakitimus, skirtumus ir panašumą. • Kartu su vaikais stengiasi pastebėti gyvūnėlius, įvardinti jų pavadinimus. • Kartu su vaikais kalbasi, diskutuoja apie artimiausią aplinką, išklauso vaikų minčių. Pateikia vaikams užduočių susijusių su skirtingoje vietoje augančiais augalais. Prašo jų įvardyti, parodyti kur koks augalas auga. Skaito ir varto kartu su vaikais knygeles ir žurnaliukus, supažindina su įvairiais gyvūnais.

	•Skirs atskirus gamtos reiškinius. •Dalyvaus prižiūrint augalus ar gyvūnus.	•Supranta kai lauke blogas oras (lyja, sninga), kai lauke geras oras (saulėta). Žino, kad yra saulė ir mėnulis. •Padedą pamaitinti akvariume esančias gyvūnus (žuvys, vėžliai), palaistyti augalus. Klausinėja ar galima paragauti vieno ar kito augalo.	•Ryto rato metu aptarinėja matomus gamtos reiškinius (saulę, debesis, vėją, liūtų). •Kartu su vaikais sodina, augina, prižiūri augalus. Pasakoja vaikams apie gyvūnų priežiūrą.
4-6 žingsnis, metai	•Atpažins gamtoje ar paveiksluose dažniausiai sutinkamus gyvūnus, medžius, gėles, daržoves, grybus, pasakys jų pavadinimus. •Žinos metų laikus ir būdingus jiems požymius, skirs daugiau gamtos reiškinių (rūką, pūgą, šlapdribą).	•Įvardija gyvūnų, medžių, gėlių, daržovių, grybų pavadinimus. Žino kuo skiriasi medis ir krūmas, gėlė ir grybas ir pan. •Daro darbelius iš gamtinių medžiagų (sudžiovintų lapų gėlių, kankorėžių, šakelių ir t.t.). •Skiria paros laiką (dieną ir naktį, rytą ir vakarą). Atpažįsta ir įvardija gamtos reiškinius (griaustinį, žaibą, rūką ir kt.). •Domisi knygutėmis apie gamtos reiškinius, pats	•Gamtoje tyrinėja augalus: medžius, gėles, grybus, klausia vaikų kaip jie atrodo, supažindina su jų pavadinimais. •Gamina su vaikais pirštukines lėles (gyvūnus, medžius ir pan.) paskui panaudoja žaidžiant įvairiausius pirštukinius žaidimus, vaidinant ir pan. •Lauke kuriamos iš gamtinių medžiagų mandalos. •Siūlo darbelius iš modelino ir tikrų medžio šakelių. •Kartu su vaikais kuria Metų laikų kalendorių, kuriame žymi mėnesius, dienas, ir orą. •Siūlo vaikams mankštos metu suvaidinti, kaip saulė teka ir kaip leidžiasi,

Pav. org.

	•Atpažins ir įvardins ne tik naminius, bet ir kai kuriuos laukinius gyvūnus. •Pastebės aiškiai matomus skirtumus ir panašumą tarp gyvūnų ir tarp augalų. Samprotaus apie tai, kur gyvena, kuo minta naminiai ir laukiniai gyvūnai. Mokės prižiūrėti ir stebėti kambarinių augalų, daržovių augimą. Žinos apie naminių gyvūnų naudą žmogui ir augalų panaudojimą maistui.	aiškina ką mato, klausia ko nesupranta. •Vartydamas knygeles supranta ir žino koks gyvūnas yra naminis ir koks laukinis. Bando įvardyti kuo minta matomas gyvūnas. •Žino ir nusako kuo skiriasi gyvūnas nuo augalo. •Supranta kokios paskirties būna gyvūnai (maisto panaudojimui). •Išvardina kuo minta naminiai, laukiniai gyvūnai. •Žino kur gyvena laukiniai ir naminiai gyvūnai (tvartas, miškas, zoologijos sodas, vanduo).	pasitelkiant savo kūną (atsigulant, stiebiančias). •Kartu su vaikais kalbasi apie naminius ir laukinius gyvūnus, diskutuoja apie jų panašumą ir skirtumus, įvardija jų pavadinimus. •Parenka užduotis: ką koks gyvūnas ēda, kur koks augalas auga. •Užveda diskusiją apie gyvūnų panašumą ir skirtumus. •Pateikia vaikams užduočių, kurių metu vaikai turi pasitelkiant paveikslėlius atrasti tinkamą maistą skirtingiems gyvūnams.
--	---	--	---

TYRINĖJIMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Stengsis pamatyti, išgirsti, paliesti, paimti, paragauti daiktus. Reaguos į tai, kas vyksta aplinkui, bandys dalyvauti (mimika, judesiais, garsais). •Stengsis išbandyti žaislus ar daiktus, stebės, kas vyksta aplinkui, rodys kitiems, ką pavyko padaryti.	•Dairosi pažindamas aplinką, stebi kitų veiklą. •Liečia, ima, ragauja įvairius daiktus (žinduoką, vaisių, kaladėles ir pan.). Klausio įvairiausių garsų, reaguoja į dar negirdėtus garsus. •Išmėgina daiktus, žaislus liečia, ragauja, krapšto, mėto ir pan. •Stebi aplinką, reaguoja į kitų veiksmus. Dalijasi su	•Iš anksto numato ir kuria tinkamą aplinką vaiko ugdymuisi, organizuoja jo amžiui atitinkamas veiklas. Kuria ir pritaiko ugdymosi priemones, atitinkančias vaiko amžių, keliančias vaikui susidomėjimą, tyrinėti ir atrasti. •Įvairiomis ugdomosiomis priemonėmis turtina aplinką (žaislais, įvairiais barškučiais ir kt.). Kartu su vaiku juos išbando,

	•Atsargiai elgsis su nepažįstamais daiktais ir medžiagomis, tačiau rodys susidomėjimą, bandys aiškintis, kas tai yra, kaip ir kodėl tai vyksta.	kitais savo pavykusiais bandymais. •Eksperimentuoja su vandeniu ir muilu, vandeniu ir smėliu. •Bando kas skęsta vandenyje, o kas ne. •Domisi kuo skiriasi medinė ir medžiaginė kaladėlė. Išbando plastiliną, molį, modeliną, Bando suprasti kuo jie skiriasi.	žaidžia, įvardina daiktų pavadinimus, vaiką sudominusi veiksmą atkartoja keletą kartų. •Rūpinasi vaikui reikalingomis priemonėmis. •Kas kartą supažindina vaiką su naujais daiktais, nusako jų savybes, įvardija pavadinimus, skirtumus ir panašumą. Supažindina ir nusako daiktų paskirtį. Su visa grupe kuria gamtos sodą. Į modeliną ar molį sudeda, sukiša įvairiausias lauke rastas medžiagas (kankorėžius, lapus. Pagaliukus, gėlytes, sėklas, giles).
4-6 žingsnis, metai	•Pats pasirinks žaidimui ar kitai veiklai reikalingus daiktus ir medžiagas, paaiškins, kodėl pasirinko. Žaisdamas juos tyrinės, išbandys. •Domėsis medžiagomis, iš kurių padaryti daiktai ir jų savybėmis. Pasakys, kad su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai, stengsis taip daryti.	•Pasirenka atitinkamas priemones savo veikloms. •Gamina savo sugalvotai veiklai medžiagas, naudodamas kuo įvairiausias priemones (kreideles, guašą ar kitokius dažus, antrines žaliavas ir t.t.). Susigalvoja savo žaidimus, kuriuose tyrinėja augalo lapus, žiedus, vaisius. •Ką nors naujo darydamas klausinėja, tyrinėja, domisi medžiagų savybėmis. Ieško kur galima panaudoti skirtingas medžiagas (daiktus). •Supranta su kokiomis medžiagomis reikia elgtis atsargiai ir paaiškina kodėl.	•Tinkamai sukuria aplinką, kad vaikai galėtų prieiti ir pasiimti jiems reikalingas priemones, kurios padės vaikui patenkinti prigimtinius poreikius, lavinti vaizduotę, kūrybiškumą. Domisi ir klausia vaikų apie pasirinktus daiktus ar medžiagas, stengiasi kurti dialogą, pateikia vaikui klausimus ir įsiklauso į vaiko atsakymus. •Kartu su vaiku žaidžia, diskutuoja, stengiasi inicijuoti vaiko pasakojimą apie žaidimą. •Kartu su vaikais tyrinėja įvairius daiktus, apibūdina jų savybes, skirtumus ir panašumą, papasakoja su kokiais daiktais reikia elgtis atsargiai ir kaip

	•Domėsis aplinka, mėgs stebėti, kaip auga augalai, kaip elgiasi gyvūnai, noriai atliks paprastus bandymus.	•Bando skirtingai auginti du tos pačios rūšies augalus. Stebi jų pokyčius ir nupasakoja jų skirtumus. •Žiūri filmukus apie skirtingus gyvūnus ir po to, kalbasi, aptaria kaip kiekvienas gyvūnas vaikšto, elgiasi, kokius garsus skleidžia. Pastebi jų skirtumus ir panašumą. Bando juos grupuoti.	taisyklingai su jais naudotis(pvz. žirklys). •Siūlo vaikams skirti kas šilta kas šalta. Parenka tinkamas medžiagas (šiltą puodelį, leduką, šiltą ir šaltą kiaušinį ir pan.). Vaikai liesdami skirtingomis kūno vietomis jaučia skirtingus to paties daikto šilumą ar šaltį. •Pasivaikščiojimų metu kartu su vaikais stebi ir tyrinėja gamtą, kaip auga augalai, kaip žydi gėlės, juos apžiūrinėja su padidinamuoju stiklu, lapelius, stiebus šakeles. Apibūdina jų panašumą arba skirtumus. •Visą mėnesį su vaikais daro gamtos koliažą iš surinktų, rastų medžiagų būnant gamtoje. Pav. iš knygos „Koliažas ir popierius“.
--	--	---	--

SKAIČIAVIMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Gestais, mimika parodys, jog suvokia, ką reiškia yra/nėra, dar, taip/ne. •Supras, ką reiškia vienas, dar vienas, du,	•Dalyvauja žaidimuose. Stebi, kur daiktas buvo, kur jis dingo, džiaugiasi, kai jis surandamas, nustemba, kai jis pradanginamas; •Paprastomas sudėti žaislus į dėžę, deda vieną, dar vieną ir	•Žaidžia kartu su vaiku, rodo jam įvairius daiktus, papasakoja apie tą daiktą. •Pasiūlo vaikui susitvarkyti žaidimo vietą, klausia kokius žaisliukus

	daug (parodys pirštukais, kiek turi metukų). • Skirs žodžius mažai (vienas, du) ir daug. Paprašytas, duos kitiems po vieną žaislą, daiktą.	t.t., parodo kiek žaislų sudėjo, daug ar ne; • Žiūrėdamas į paveikslėlius, įvardija/parodo, kurioje kortelėje pavaizduotų daiktų daugiau/mažiau, bando juos skaičiuoti; • Ryto rato metu paprašytas išdalina kiekvienam vaikui po žaisliuką.	sutvarkė, ar jų buvo daug ar mažai. • Apžiūri korteles kartu su vaiku, kuriuose pavaizduoti įvairūs daiktai, bando juos skaičiuoti, įvardina kur daugiau, o kur mažiau. • Organizuoja ryto ratą.
4-6 žingsnis, metai	• Pradės skaičiuoti daiktus, palygina dvi daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėje. Padalins daiktus į grupes po lygiai (po du, po tris). Supras, kad pridėdant daiktus po vieną jų skaičius grupėje didėja, o paimant po vieną – mažėja. • Supras, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo daiktų formos, dydžio ir kitų savybių bei jų padėties erdvėje. Skaičiuos bent iki 5. Dėliodamas kelis daiktus, sugebės atsakyti į klausimus: Kiek iš viso? Kiek daugiau? Kiek mažiau? • Susies daiktų (realių ar pavaizduotų) kiekį su atitinkamu daiktų skaičių žyminiu simboliu. Skaičiuos bent iki 10. Palygins mažai daiktų turinčias grupes pagal kiekį. Supras ir vartos žodžius: daugiau/mažiau vienu, dviem, po lygiai, pusiau, į 2 dalis, į 4 dalis.	• Suskaičiuoja, kiek grupėje yra mažų kėdučių ir stalų, įvardija ko yra daugiau; Dėliojant rutuliukus, kaladėles ar kitokias priemones pastebi, kad pridėjus jų padidėja, o atėmus - sumažėja. • Statydamas iš kaladėlių, jas skaičiuoja (pvz.: kaladėlę ant kaladėlės); • Dėliodamas korteles su paveikslėliais, įvardija, kiek ir kokių objektų/daiktų yra juose vaizduojama. • Suskaičiuoja grupėje esančius vaikus, pasako: ko yra daugiau mergaičių ar berniukų, ar po lygiai; • Padalina obuolį į dvi ar daugiau dalių; Žaidimo metu suskirsto vaikus į dvi ar keturias grupes.	• Aprūpina vaikus visomis reikiamomis priemonėmis, kaladėlėmis, spalvotais kamuoliukais. Žaidžia žaidimą daugiau – mažiau. • Apžiūri korteles su paveikslėliais kartu su vaiku, klausinėja kokių objektų / daiktų yra pavaizduota, kuriose kortelėse jų daugiau. • Paklausia, paprašo vaikų suskaičiuoti ir pasakyti kiek grupėje yra vaikučių, kiek mergaičių kiek berniukų. Kartu su vaikais dalina obuolį įvairiomis dalimis.

MATAVIMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Susidomės, kai parodomas kitokios formos, dydžio, spalvos daiktas: siekia juos paimti, tyrinėja. Atkreipia dėmesį į judančius, artėjančius daiktus, daug kartų kartoja matytus veiksmus su daiktais. •Žaisdamas stengsis rasti reikiamos formos, dydžio ar spalvos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažins anksčiau matytą daiktą. Supras vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas erdvėje: (paimti didelį, nueiti iki, pažiūrėti į viršų ir pan.). •Tapatins daiktus pagal formą, dydį. Suras tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios) daiktus.	•Aktyviai tyrinėja aplinkoje esančius daiktus; • Kartoja matytus veiksmus, ima žaislus, stumia mašiną, ridena kamuolį; •Žaidžia su rutuliu, kuriam reikia surasti skirtingų formų ir dydžių atitinkančias jų vietą figūrėles; • Varto knygeles, žiūri iliustracijas, atpažįsta jau matytą paveikslėlį; • Paprašomas atneša daiktą, kuris yra padėtas apačioje ar spintelės viršuje; •Sudeda skirtingų spalvų daiktus į 6 indus, nuspalvintus pagrindinėmis spalvomis; Suranda vienodos formos ir dydžio daiktus.	•Turtina aplinka įvairiais skirtingų formų, dydžių, spalvų daiktais. •Kartu su vaiku žaidžia, padeda surasti ir atrasti figūroms vietą, kartu apžiūrinėja įvairias knygelės iliustracijas. •Stebi žaidžianti vaiką. Prireikus pagalbos ją suteikia, kartu su vaiku prisimena pagrindines spalvas.
4-6 žingsnis, metai	•Atpažins ir atrinks apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus, vienodo dydžio ar spalvos daiktus. Statydamas, konstruodamas, komponuodamas, grupuodamas pradės atsižvelgti į daikto formą, dydį, spalvą. •Skirs trikampę, stačiakampę formas. Ras mažai besiskiriančius daiktus. Kalbėdamas apie spalvą,	•Įdeda skirtingos formos detales(skritulio, kvadrato) į joms tinkamas išpjovas; •Komponuodamas iš gamtinės ir ne gamtinės medžiagos(gilių, kaštonų, sagų ir kt.), nusako kokias formas įžvelgia ar tai kvadratas, ar trikampis, kokios spalvos vyrauja kompozicijose. •Užsiėmimo metu paprašytas atneša trikampę figūrą ar pan.; • Pasivaikščiojimų metu gamtoje atranda	• Kartu su vaiku atliekant menines veiklas iš gamtinės medžiagos, klausia vaiko kokias formas įžvelgia, kokios spalvos vyrauja kompozicijose. •Ryto rato metu paprašo suskirstyti vaikus pagal ūgį, drabužių spalvą. Pasivaikščiojimų metu kartu su vaikais atranda

	vartos žodžius vienos spalvos, dvispalvis. Grupos, komponuos daiktus, atsižvelgdamas į jų spalvą, formą arba dydį. • Skirs plokštumos ir erdvės figūras: skritulį ir rutulį, kvadratą ir kubą. Klasifikuos daiktus pagal dydį, formą arba spalvą.	stačiakampes formas; Ryto rato metu suskirsto vaikus pagal ūgį, pagal drabužių, plaukų spalvas. • Atrenka sumaišytas popierines figūras į skirtingas grupes (pagal formą, spalvą, dydį); • Piešdamas saulę pasako jos formą (skritulys); imdamas kamuolį vadina jį rutuliu.	geometrine figūras vyraujančias gamtoje. • Pasiūlo vaikams pažaisti su karpytomis geometrinėmis figūromis, jas suklasifikuoti, pagal formas, dydžius, spalvas. Pasiūlo jas kopijuoti baltam popieriaus lape.
--	--	---	---

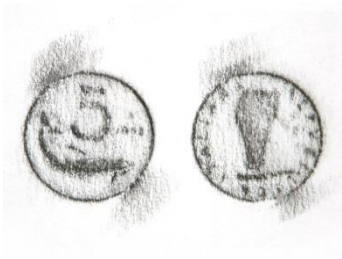
MENINĖ KRYPTIS (VIZUALINĖ RAIŠKA)

Tikslas - Ugdosi norą asmenybės skleidimuisi per savitą, raiškų, laisvą mąstymą ir kūrybą, estetinės vertės pajautimą, išradingumą, individualumą.

Uždaviniai:

- Suvoks liaudies meną ir dvasinę liaudies kultūrą.
- Įsitrauks į meninę veiklą, atsiskleis joje, pažins save, tenkinant prigimtinius poreikius grožiui, gėriui, geranoriškam bendravimui.
- Ugdysis kūrybiškumą, puoselės kūno laisvumą, mąstymą ir veiksmingumą.

VIZUALINĖ RAIŠKA			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Storu pieštuku, teptuku, kreidele baksnos, braukys, teplios, palikdamas pėdsakus. •Tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones intuityviai atras skirtingus veikimo jomis būdus (brauko pirštais, varvina dažus). •Pieš įvairias linijas, jas jungiat į formas vis labiau koordinuodamas rankų judesius. Bandys ką nors pavaizduoti (mamą, mašiną ir kt.).	•Įvairiomis priemonėmis piešia ant lapo įvairias formas: taškiukus, linijas ir kt. •Tapydamas guašu, įvairiai jį išbando, tapo, taško, varvina ant popieriaus. Su akvarele lieja, maišo įvairias spalvas. •Laisvai piešia ir kuria savo piešinį, jungia įvairias formas į visumą, nupasakoja savo piešinio turinį.	•Aprūpina įvairiomis meninei raiškai skirtomis priemonėmis. •Leidžia vaikui atrasti skirtingų priemonių veikimo būdus. •Kalbasi su vaiku apie jo piešinį, išklauso vaiko, pakomentuoja piešinuką.
4-6 žingsnis, metai	•Eksperimentuos dailės medžiagomis ir priemonėmis, atrasdami spalvų, linijų, formų, faktūrų įvairovę, turės mėgstamas spalvas. Kurs koliažus, lipdys nesudėtingas formas. •Detalesniais, įtaigiais dailės darbais pasakos realias ir fantastines istorijas, įvykius. Vaizdus papildys grafiniais ženklais (raidėmis, skaičiais, žodžiais ir kt.). Kurs pagal išankstinį sumanymą, nuosekliai bandys jį įgyvendinti. Kurs bendrus dailės darbus.	•Nebijo ir eksperimentuoja naujomis dailės priemonėmis, atranda sau patinkančias spalvas, jomis tapo savo dailės kūrinius. •Nupiešęs piešinį pasakoja, ką pavaizdavo (pvz.: vaikas nupiešė piešinėlį, kuriame pavaizduotas Žalgirio mūšis. Pasakoja ir rodo. •Piešia serijinius piešinius: viena vaikų grupelė piešia meškučio rytą su visomis prideramomis rytinėmis procedūromis; kitos – meškučio dieną, meškučio vakarą, naktį taip pat pavaizduodami galimas meškučio veiksenas atitinkamu paros metu).	•Leidžia vaikui eksperimentuoti, aprūpina vaikus tam reikiamomis priemonėmis, juos sudomina, siūlo išbandyti naujas technikas. •Pedagogas parūpina priemonių skirtų piešimui, aplikavimui. Išklauso vaiko pasakojimo; užduoda struktūruotus klausimus, kurie skatina vaiką mąstyti plačiau. •Paskirsto vaikus į grupes pasitelkdama žaidimus, skaičiuotes, burtus. Pateikia vaikams daug meninių priemonių (spalvoti pieštukai, kreidelės, akvarelė ir t.t.), iš kurių vaikai gali pasirinkti. Surengia vaikų darbų pristatymą, kurio metu vaikai

	• Skirtingiems sumanymams įgyvendinti dažniausiai tikslingai pasirinks dailės priemones ir technikas. • Eksperimentuos mišriomis dailės technikomis, skaitmeninėmis technologijomis (skaitmeninio piešimo programos, fotografija).	• Išmėgina įvairias dailės technikas: drippingas (taško, lieja, varvina dažus ant įvairių medžiagų: popierius, kartonas, audinys, medžio žievės ir kt.); grotazas (nuspalvina baltą lapą vaškinėmis kreidelėmis (spalvotai arba viena spalva), vėliau padengia juodu guašu be vandens arba tušu. Nudžiūvus darbui, išraižo norimą piešinį); frotažas (pasirenka monetą, kurios atvaizdą nori gauti savo lape, ją padeda po lapu ir pieštuku, nestipriai spausdamas spalvina lapo paviršių, kuris yra virš monetos, pvz., koliažas (karpo, plėšo įvairius popierius (žurnalus, laikraščius, brošiūras, kartonas, servetėles ir t.t.), iš susmulkinto popieriaus komponuoja/dėlioja/klijuoja susikurtus vaizdinius);	pasakoja apie savo nupieštus piešinėlius, tai, ką juose pavaizdavo. • Parūpina įvairių dailės priemonių: dažų, teptukų, tušo, gamtinių ir buitinių medžiagų, kreidelių, popieriaus ir kt., supažindina vaiku su skirtingomis dailės technikomis, parodo technikų pavyzdžius pasitelkdama IT, skatina pačius vaikus išbandyti įvairias technikas.
--	---	--	--

MENINĖ KRYPTIS

(MUZIKA , ŠOKIS)

Tikslas – Ugdosi muzikinius gabumus ir gebėjimus, išgyvena kuo įvairesnes emocijas ir jas išreiškia, tenkina savo muzikinius poreikius, kūrybiškai save išreikšdami dainuodami, šokdami, grodami muzikos instrumentais.

Uždaviniai:

- Muzikuojant – klausant muzikos, dainuojant, grojant, improvizuojant, kuriant ugdytis muzikinius gabumus bei gebėjimus.
- Išgyvens įvairias emocijas, atsivėrus paslaptį garsų pasaulyiui.
- Ugdytis tautinio tapatumo jausmą, atliekant įvairius profesionalios ir liaudies muzikos žanrus.
- Savarankiškai ir kūrybingai reikšis muzikinėje bei kitoje veikloje.

MUZIKOS KLAUSYMAS, DAINAVIMAS, RITMIKA, GROJIMAS, ŠOKIS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	• Reaguos į muzikos garsus, melodijas, balso intonacijas. • Įdėmiai klausysis muzikos ir aplinkos garsų, mėgdžios žaidimų judesius, suaugusiųjų balso intonacijas. • Drauge su pedagogu žais muzikinius žaidimus, jų tekstą imituos rankų, kūno judesiais (žingsniuoja, bėga, apsisuka).	• Muzikinių veiklų metu, klausydamasis reaguoja į melodiją, džiaugiasi, ploja rankutėmis. • Muzikinės veiklos metu, žaidžia žaidybinius žaidimus, atkartoja judesius, ploja, mojuoja, trepsi kojytėmis. • Žaidžia muzikinį žaidimą „Kačiukai“. Imituoja kačiukų judesius, „letenėlėmis prausia veidukus, kraipo ūselius.	• Paleidžia įvairių muzikinių melodijų, stebi vaikų reakciją į atitinkamus kūrinėlius. • Parenka vaikams įvairius žaidimus, atsižvelgiant į vaikų pasiekimus ir amžių, bendrai su vaikais juos žaidžia, imituoja įvairius judesius, paaiškina, žaidimų tekstą imituoja įvairiais rankų judesiais.
4-6 žingsnis, metai	• Įsimins girdimus kūrinius.	• Muzikinės veiklos metu vaikas klausosi lietuvių liaudies dainelių („Dainų	• Padainuoja daineles, paleidžia dainų garso įrašus, pasiūlo vaikams

	dainelė“, „Kepė boba bandelės“, „Tindi rindi riuška“, „Linksmas diena“ ir kt.). Paprašytas įvardija jau girdėtus kūrinius ir lengvesnius sugeba paniūniuoti, padainuoti. •Užsimerkęs klausosi klasikinių muzikos kūrinių (J.Štrausas „Tritsch-Trasch polka“, G.Rosinis operos „Vilhelmas Telis“ uvertiūra, J. Štrausas Radeckio maršas, G.F. Hendelis „Muzika ant vandens“, Vivaldis „Metų laikai“, Bachas „Arija iš orkestrinės siuitos Nr.3“, K.Sen Sansas „Žvėrių karnavalas“, S. Prokofjevas „Petia ir vilkas“), po klausymo gautas emocijas įvardija garsiai, pateikia įsivaizduojamą vaizdą sukurtą klausant muzikos. • Klausosi įvairaus tipo muzikos ir pasako, kada jam atrodo melodija linksmas, liūdnas, grėsmingas, džiugi, nusako iš ko nusprendė, kokia tai melodija. Lygina linksmą ir liūdną melodiją, pasakydamas, jog linksmas groja greitai, o liūdnas lėtai ir pan. •Dainuoja įvairias daineles, kurios yra skirtingo tempo (lopšinės „Pele pele, neš miegelį“, „Učia lylia, tu mažoji“, „Užmik užmik, mažute“, lietuvių liaudies daineles: „Tekėjo saulelė“, „Staugia vilkas“ ir kt.).	padainuoti, paniūniuoti girdėtą dainelę, kad būtų lengviau įsiminti. •Parenka klasikinių muzikos kūrinių, pasiūlo vaikams klausantis muzikos užsimerkti ir kurti vaizdinius pagal muziką. Po klausymosi vaikus skatina pasipasakoti, kaip jautėsi, kokios emocijos kilo bei ką įsivaizdavo girdint muziką. •Parenka kuo įdomesnių muzikos kūrinių. Skatina vaikus papasakoti apie girdėtą melodiją, palyginti dvi skirtingas melodijas įvardinant skirtumus. •Atrenka vaikams daineles, kurios yra skirtingo tempo, kartu su vaikais dainuoja lėtai, vidutiniškai.
•Atgamins, išskirs gilius emocinius išgyvenimus sukėlusius kūrinius.	•Apibūdins muziką žodžiais (pvz. linksmas – liūdnas ir kt.). Lygins muzikos kūrinių ypatumus.	
•Kartu su kitais dainuos trumpas, aiškus ritmas, siauro diapozono, laipsniškos melodinės slinkties autorinės ir liaudies dainas. Dainavimą palydint ritmiškais judesiais. Tyrinės savo balso galimybes (dainuojant		

garsiai, tyliai, aukštai, žemai, greičiau, lėčiau). •Dainuos su instrumento pritarimu ir acapella. •Savarankiškai sudarys ratelį, jį padidins ir sumažins. •Atliks įvairius judesius su priemonėmis (lankais, gėlėmis, vėliavėlėmis, kaspinais) ir be jų.	•Klausosi ir dainuoja daineles pritariant instrumentams: kanklėms, skudučiams, molinėms švilpynėms, pianinui. • Paprašytas sudaro ratelį, šokant įvairius ratelius atsimena ir pasako kokį ratelį reikia sudaryti didelį ar mažą, išgirdęs melodiją pasako kurį ratelį šoks. •Šokant ratelius „Skrido žvirblis per ulyčią“, „Kaip aguonėlės auga“, „Šokam šokam rateliu“, „Siūlai, siūlai“ naudojasi įvairiomis priemonėmis lankais, kaspinais ir be jų.	•Kartu su vaikais dainuoja daineles, groja pritardami skirtingais muzikos instrumentais. • Repetuoju ir dainuoju įvairius kūrinėlius, paprašo vaikų sudaryti tam tikrą ratelį, didelį – mažą. •Šokant įvairius ratelius vaikams parūpina įvairių priemonių, jei jų reikia (lankai, kaspinais ir kt.).
--	--	---

MENINĖ KRYPTIS (VAIDYBA)

Tikslas: Ugdosi ir puoselėja kūrybinius bei vaidybinius gabumus, įgūdžius ir gebėjimus, supratimą, emocijas, bendrauti drąsiai ir pasitikinčiai su stebinčiais draugiškais žiūrovais.

Uždaviniai:

- Ugdysis vaidybos gebėjimus žaisdamas, improvizuodamas ar atlikdamas vaidmenį, stebėdamas lėlių, dramos, muzikos vaidinimus.
- Supras vaidinamas situacijas, personažų bruožus ir drąsiai išreišk savo supratimą kurdamas, vaidindamas bei improvizuodamas.

- Įgis socialinių įgūdžių bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, išreikšti save verbaline ir neverbaline kalba.

VAIDYBA			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	• Žaisdamas su daiktu ar žaislu, atliks matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai ką daro. Mėgdžios šeimos narių kalbą, veiksmus. Muzikiniuose rateliuose judesiais, veiksmais vaizduos siužeto elementus, reikš savaimė kilusias emocijas.	• Žaidžia, ima įvairius būtinus jo žaidimui daiktus ir žaislus, žaisdamas komentuoja savo žaidimo eigą. Šokdamas rateliuose reiškia įvairias jam kilusias emocijas: džiūgauja, piktinasi ir t.t.	• Organizuoja įvairius ratelius, kurių metu vaikai gali atskleisti siužeto, elementus, matytus veiksmus ir kt.
4-6 žingsnis, metai	• Kurdamas lėlių, dramos vaidinimus pagal girdėtą pasaką ar pasiūlytą situaciją, improvizuos trumpas žodines veikėjų frazes, fizinius veiksmus, atskleis jų norus, emocijas būsenas.	• Žaisdamas su pirštukinėmis, rankų lėlėmis, marijonėmis, figūrėlėmis atkartoja pasakose girdėtus veikėjus, atskleidžia jų emocijas, kitokius jam priimtinesnius veikėjo bruožus. Kartu su pedagogu išsirenka pasaką, klausydamas pedagogo sekamos pasakos kūno judesiais (rankų mostais, plastika, kūno kalba (susilenkimas, pasistiebias, eisena ir pan.) noriai perteikia siužetą bei kilusias emocijas ir jausmus. • Vaikai nupiešia situacijų korteles (pvz.: verdantį puodą, mamą, kuri maišo manų košę, košės virimą, stalo dengiamą, vaikus valgančius košę ir kt.), kurias vėliau išsitraukia ir suvaidina	• Kartu su vaikais pa(si)renka ir tam tikra tonacija perskaito pasaką (pvz., „Dangus griūva“, „Raudonkepuraite“, „Eglė žalčių karalienė“, „Ropė“ ir t.t.), taip juos supažindindama su kūrinio siužetu. Pedagogas pasiūlo pažaisti vaidybinius žaidimus (pvz.: „Katinėlis“, „Du viščiukai“, „Pumpurėlis“ ir kt.). Skaito ir aptaria išsirinktą vaikų pasakaitę, diskutuoja su vaikais apie vaidinimo metu kilusias mintis, jausmus. • Atneša popieriaus, pieštukų, kreidelių, žirklių, klijų. Išklauso vaikų pasiūlymų, pasiūlo pats galimų situacijų (pvz.: „Manų košė“). • Siūlo pažaisti žaidimą – „Kaukės“. • Skatina vaikus reikšti

	•Tikslingai naudos daiktus, teatro reikmenis, drabužius, aplinką.	• Vaidinant vaidinimus vaikas tikslingai naudoja turimas priemones. Pvz.: norėdamas imituoti skambantį telefoną pats skambina varpeliu, barškučiu, muzikiniu trikampiu ir kt.	emocijas vaidinant įvairias situacijas. •Sukuria tinkamą aplinką ir parūpina reikalingų priemonių (kostiumų, vaidinimo lėlių, dekoracijų, muzikos įrašų, aparatūros).
--	---	---	--

ESTETINIS SUVOKIMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Susidomės, trumpam sutelks dėmesį bei rodys pasitenkinimą, kai matys ryškius, gražių formų daiktus, spalvingus paveikslėlius. •Emocingai reaguos žiūrindamas savo ir kitų piešinėlius.	•Stebi ryškius, įvairių formų ir spalvų daiktus, bando juos paimti, pačiupinėti. •Stebi, apžiūrinėja savo ir kitų vaikų piešinėlius, emocingai reaguoja į juos, trumpai pakomentuoja, rodo pirštukais į piešinyje jam patinkančius ar nepatinkančius objektus.	•Turtina aplinką nauju inventoriumi, įvairiais daiktais, žaislais, knygelėmis, paveikslėliais. •Stebi vaikus, išklauso jų nuomones, reaguoja į jų emocijas, kalbina.
4-6 žingsnis, metai	•Džiaugsis menine veikla, norės dainuoti, šokti, vaidinti, pasipuošti, gražiai atrodyti. •Pastebės papuoštą aplinką, meno kūrinius ir pasakys, kas jam gražu. Palankiai vertins savo ir kitų kūrybinę veiklą, pasakys vieną kitą argumentą kodėl gražu.	•Dalyvauja įvairiuose meninėse veiklose, vaidinimuose, koncertuose, noriai atlieka dainas. •Atėjęs į darželį, grupę pastebi naujai pakabintą/parengtą parodą, apie ją pasako ir jį atlydėjusiam suaugusiajam, kitiems draugams, papasakoja auklėtojai. Įvardija, kuris darbelis ir kodėl jam patinka. Džiaugiasi savo padarytu darbeliu.	•Organizuoja įvairias veiklas, vaidinimus, koncertus, šventes, kurių metu vaikai gali dainuoti, vaidinti, šokti. •Išklauso vaikų pasisakymus, aptaria jiems rūpimus klausimus apie naują parodą. Domisi, klausinėja vaikų, kas ir kodėl patinka. Skatina papasakoti apie savo darbelį, juo viešai pasidžiaugti.

	•Pasakos įspūdžius dailės, tautodailės kūrinių siužetą, vaizduojamus įvykius, veikėjus, nuotaiką, kilusius vaizdinius. Plačiau papasakos, ką sukūrė, kaip pats piešė.	•Nupiešęs piešinį, nulipdęs darbelį pasakoja kitiems ką pavaizdavo, kodėl pasirinko piešti kai kuriomis priemonėmis, sugalvoja savo darbeliui pavadinimą. •Panaudojęs neįprastą daiktą (pvz.: žaislinį kareivėlį, mažą plastmasinį gyvūnėlį, įvairias geometrines, medines figūreles ir pan.) piešimui dalijasi su kitais patirtais įspūdžiais, dalinasi patarimais.	•Pasiūlo vaikams darbelių pristatymo valandėlę, skatina vaikus pasidalinti savo kūryba su kitais, pasakojant apie tai ką nupiešė, nulipdė, kokį pavadinimą suteikė savo darbui, kodėl pasirinko piešti šiomis priemonėmis, o ne kitomis ir pan. •Pritaria vaikų pateiktiems pasiūlymams, kilusioms idėjoms. Leidžia naudoti skirtingus daiktus eksperimentuojant.
--	---	---	--

KALBOS KRYPTIS

Tikslas – Ugdosi sakytinę ir rašytinę kalbą, tariant pirmuosius garsus, išgirstant ir suprantant girdimą kalbą.

Uždaviniai:

- Ugdysis gebėjimus klausytis ir girdėti įvairius aplinkos garsus (žmonių kalbos, gamtos, muzikos ir kt.), saktinius pasakojimus, atliekamus tautosakos kūrinius (žaidimus, skaičiuotes, dainas, trumpas pasakas ir kt.), skaitomus grožinės ir pažintinės literatūros kūrinius;
- Ugdysis norą įvairioje veikloje vartoti simbolius, imituoti raštą (keverzoti, piešti) perteikiant savo išgyvenimus.

SAKYTINĖ KALBA			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Supras elementarius kalbinančiojo klausimus ir prašymus. •Skirs griežtą ir malonų kalbinančio suaugusiojo kalbėjimo toną. •Džiaugsis įvairiais garsais ir ritmais.	•Dėmesingai klausosi žodžių ir garsų, kuriuos girdi aplinkoje. Aiškiai ieško ir įsižiūri į kalbančiojo veidą kaip į garso šaltinį. •Klausosi garsų ir stebi kitus ženklus, kuriuos siunčia pedagogas ir vaikai, ir jiems atsako tokiais pat garsais ir ženklais. •Įsiklauso į artimųjų vardus, pažįsta nemaža aplinkos daiktų. Domisi žaislais, supranta, kai sakoma „Parodyk, kur...(tas ir tas); „Paduok... (tą ir tą) .	•Įvairiai kalbinti vaiką: greitai ir lėtai, storu ir plonu balsu, garsiai ir pašnibždomis. •„Atsakinėti“ kūdikiui, mėgdžiodamas jo tariamus garsus, kūdikio tariamus garsus keisti jiems artimais suaugusiųjų kalbos garsais, „atsakinėti“ žodžiais. •Mažylis mokomas žaisti ir pavadinti žaislus. Jam rodomi gyvūneliai (katytė, šuo) ir sakomi jų garsažodžiai (au au, miau miau).
4-6 žingsnis, metai	•Pradės išklausyti, suprasti ir reaguoti į tai, ką jam sako, aiškina suaugusysis ar vaikas. •Seks girdėtas ir savo sukurtas pasakas, kurs įvairias istorijas. •Kalbės natūraliai atsižvelgdamas į bendravimo situaciją, išsakydamas savo patirtį, norus, sumanymus.	•Kalbinamas klausosi, įdėmiai stebi kalbantį asmenį, bando išsakyti savo nuomonę. •Bendraudamas su savo bendraamžiais pasakoja įvairias istorijas. Žiūrėdamas į knygos paveikslėlius bando kurti savo pasakojimą. •Kalbasi su savo bendraamžiais, išsako savo norus, idėjas, sumanymus.	•Maloniai kalbina vaiką, domisi jo veikla, klausinėja apie jo veiklas. •Turtina aplinką įvairiomis knygelėmis, enciklopedijomis, skaito knygeles kartu su vaikais. •Palaiko vaikų norus, idėjas, būna lanksti įvairiems sumanymams.

RAŠYTINĖ KALBA			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Stebės rašančius, domisi įvairiais rašikliais. •Vartys knygeles, dėmesį skirdamas ne tik paveikslėliams, bet ir tekstui, prašydamas paskaityti. Gebės sieti paveikslėlius su juose vaizduojamais konkrečiais daiktais, juos pavadins. Pradės pažinti aplinkoje esančius simbolius.	•Stebi suaugusįjį, kaip jis naudojasi įvairiomis rašymo priemonėmis. •Bando ant lapo keverzoti – piešti pieštukais, kreidelėmis	•Pedagogo pagalba bandyti paimti rašymo priemonę ar kreidelę ir kažką pakeverzuoti. •Numatyti ugdomąsias veiklas, kurių pagalba vaikas lavins savo rašytinę kalbą.(Pvz. Bandymas piešti kreidelėmis ant lapo, pirštukais tapyti ant popieriaus).
4-6 žingsnis, metai	•Domėsis skaitymu. Vaizduos, kad skaito knygą, kuri jam buvo skaityta. Skaitys knygų paveikslėlius, atkreips dėmesį į raides, simbolius. Domėsis ne tik įvairiomis rašymo priemonėmis, bet ir galimybe rašyti. Keverzonėse ir piešiniuose pasirodo realių raidžių elementai ir raidės. •Domėsis abėcėlės raidėmis. Pastebės žodžius prasidedančius ta pačia raide. Kopijuos raides, paprastus žodžius. •Žinos keliolika abėcėlės raidžių. Supras, kad garsas siejamas su raide, o raidės sudaro žodį. Spausdintomis raidėmis rašys savo vardą, kopijuos aplinkoje matomus žodžius.	•Iš knygų lentynos išsirenka savo mėgstamas knygutes, atsiverčia jas, apžiūrinėdamas paveikslėlius, juos komentuoja, taip imituodamas, kad skaito. Atpažįsta ir pirštuku parodo savo pirmą vardo raidę. •Pasiima raidžių trafaretus, ir ant balto popieriaus lapo spalvotais pieštukais, paprastu pieštuku ir kt. kopijuoja jas, iš raidžių bando sudaryti kelių raidžių žodį. •Ant savo piešinių rašo savo vardą spausdintinėmis raidėmis, kopijuoja aplinkoje matomus žodžius (šuo, katė, namas). Žino ir įvardija keliolika abėcėlės raidžių.	•Stebi, kaip vaikas seka pasakas, kaskart atnauja knygu lentyna naujomis knygomis. Kartu su vaiku seka pasaka. •Aprūpina vaikus raidžių trafaretais, įvairiomis rašymo ir piešimo priemonėmis. Kartu su vaiku sudeda iš raidžių žodį, jį perskaito. •Varto abėcėlę kartu su vaikais, apžiūri raides, jas įvardija, paprašo vaikų pabandyti jas nukopijuoti.

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS			
	Rezultatai	Vaikų veiklos/veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Gebės pedagogo pagalba atsiskirti nuo tėvų, ištraukti į veiklas. •Mėgdžios suaugusiuosius, paisys jų prašymų, kreipsis jei reikės pagalbos. •Bus atsargesnis su nepažįstamaisiais, nepažįstamais daiktais, aplinka, žaislais. •Išbandys ką nors nauja, kai šalia bus suaugęs žmogus. Mėgdžios sau artimus suaugusiuosius.	•Išėjus tėvams, ieško paguodos pas auklėtoją. •Mėgdžioja pedagogo judesius, veiksmus; •Nedrąsiai elgiasi pamatęs svetimus asmenis, slepiasi už pedagogo; •Prižiūrint auklėtojai išbando sūpynes;	•Pedagogas lauke vaikų su įvairiais žaidimais. •Pedagogas įvairių veiklų metu rodo ir prašo vaikų atkartoti įvairius judesius. •Organizuoja veiklas, kurios skatina vaikus bandyti, eksperimentuoti su nepažįstamais daiktais; •Pasiūlo lauke išbandyti sūpynes, karstines.
4-6 žingsnis, metai	•Grupėje jausis saugus, pasitikės auklėtojais. Auklėtojams nebijos pasiguosti, pasakyti savo nuomonę. •Gebės diskutuoti su pedagogu tam tikrais klausimais, bei suaugusiojo išsakytų taisyklių tema. Norės parodyti savo emocijas suaugusiajam, bei grupės draugams. •Mandagiai, bei su atsargumo jausmu bendraus su nepažįstamais žmonėmis darželio įstaigoje. Žinos, kodėl negalima drąsiai bendrauti bei pasitikėti nepažįstamais žmonėmis, į ką kreiptis prireikus pagalbos.	•Kalbasi su auklėtoja įvairiomis temomis. •Iškilus neaiškumui vaikas eina ieškot atsakymų pas auklėtoją. •Pasisveikina ir atsisveikina su kitos grupės auklėtojais, kitų grupių vaikais, kitų vaikučių tėveliais, bet neskubės su jais bičiuliauti labiau.	•Kuria saugią aplinką. •Auklėtoja nuolat teiraujasi ar nereikia pagalbos įvairių veiklų metu bei siūlosi padėti. •Pedagogas kalbasi su vaikais apie nepažįstamus žmones, kaip reikia mandagiai su jais bendrauti, tačiau neskubėti pasitikėti jais.

SVEIKATINGUMO ĮGŪDŽIŲ KRYPTIS

Tikslas - Ugdosi stambiosios ir smulkiosios motorikos įgūdžius, fizinės savybės, bei rankų, akių koordinaciją.

Uždaviniai:

- Ugdysis tokių kaip ėjimo, bėgimo, šokinėjimo, pusiausvyros išlaikymo, laipiojimo įgūdžius.
- Ugdysis pirštų, delno, riešo, koordinuotų akių- rankos judesių įgūdžius.

KASDIENINIAI GYVENIMO ĮGŪDŽIAI			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsnis, metai	•Bandys savarankiškai valgyti ir gerti iš puodelio. •Bandys rodyti mimika, ženklais, kada nori į tualetą. •Suaugusiojo padedamas nusirengs, apsirengs, bandys praustis, nusišluostyti rankas, veidą. Padės į vietą vieną, kitą daiktą.	•Ima stalo įrankius, bando valgyti, siekia puodelį, iš jo geria. •Rodo kada nori į VC ženklais, mimika, ima už rankos veda ir rodo ko nori. •Pats bando rengtis, autis batus, dėti kepurę, segasi striukę. Prausykloje prausia rankytes, veiduką, šluostosi, atpažįsta savo rankšluostį.	•Kalbasi su vaikais apie stalo įrankius, nupasakoja, kuris kam skirtas, jei vaikui nepavyksta savarankiškai atlikti veiksmo, pedagogas padeda. •Stebi vaikus, pastebi vaikų rodomus ženklus, suteikia pagalbą. •Stebi, motyvuoja, leidžia vaikui savarankiškai apsirengti, apsiauti batukus, užsidėti kepurę, pavykus pagiria, pastebėjusi, kad nepavyksta padeda vaikui apsirengti.
4-6 žingsnis	•Pasakys, kodėl reikia plauti vaisius, daržoves, uogas.	•Atpažįsta vaisius, daržoves, uogas, įvardina jų pavadinimus. Nusako jų savybes (spalvą, formą, naudą žmogui). Žino, kad juos reikia nuplauti, pasako kodėl.	•Naudoja daug įvairių priemonių supažindinant vaikus su daržovėmis, vaisiais, uogomis (įvairios vaizdinės priemonės, fotografijos, paveikslėliai, knygutės,

	•Priminus čiaudėdamas ar kosėdamas prisidengs burną ar nosį. •Pasakys, kad negalima imti degtukų, vaistų, aštrių ir kitų pavojingų daiktų. •Žaisdamas ar ką nors veikdamas, stengsis saugoti save ir kitus. •Savarankiškai ar priminus laikysis sutartų saugaus elgesio taisyklių. •Žinos, kaip saugiai elgtis gatvėje.	•Užsidengia nosytę ir burną kosint ir čiaudint. •Žino ir pasako, kad negalima imti degtukų, aštrių ir kitokių pavojingų daiktų, pasako įvardina kodėl. •Žaidžia kartu su grupės draugais, dalinasi žaislais, vengia konfliktinių situacijų, nesimuša. •Prisimena ir žino pagrindines grupės taisykles, jų laikosi, primena jas grupės draugams. Kartu su pedagogu ir grupės draugais, sugalvoja, sukuria elgesio taisyklių. •Žino saugaus elgesio taisykles gatvėje, jų laikosi, įvardina kelias pagrindines, pvz.: Kad eiti reikia per pėsčiųjų perėją, nebėgti,	plakatai, skaidrės ir t.t.). Kalbasi su vaikais apie jų nauda žmogui, formas, spalvas, duoda ragauti vaikams. •Primena, kad čiaudint ar kosint reikia užsidengti, tam, kad neužkrėsti kitų vaikučių. •Papasakoja vaikams apie pavojingus daiktus, išvardina juos, nusako, paaiškina, kodėl jie pavojingi, parodo vaizdinės medžiagos, parodo edukacinius filmukus. •Stebi vaikus, aiškina, vaikučiams kodėl reikia būti draugiškiems, dalintis žaisliukais saugoti vienas kitą, neužgauti, nesimušti. Naudoja įvairius vaizdines priemones plakatus, paveikslėlius. Iškilius konfliktinėms situacijoms įsiterpia išsiaiškina priežastis, randa sprendimo būdus. Primena grupės tradicijas, elgesio grupėje taisykles. Skatina draugišką tarpusavio bendravimą ir bendradarbiavimą. •Organizuojant ugdomąją veiklą temoms susijusioms su saugaus elgesio taisyklėmis, pedagogas parenka daug vaizdinių priemonių, edukacinių filmukų, plakatų, aiškina kaip saugiai reikia elgtis tam tikromis situacijomis. •Organizuojant ugdomąją veiklą temoms susijusioms su saugaus elgesio taisyklėmis, pedagogas parenka daug
--	---	---	---

		atidžiai žiūrėti į abi kelio puses, eiti šaligatviu, nešioti atšvaitą.	vaizdinių priemonių, edukacinių filmukų, plakatų, aiškina kaip saugiai reikia elgtis tam tikromis situacijomis.
FIZINIS AKTYVUMAS			
	Vaikų pasiekimai	Vaikų veiksenos	Pedagogo veiksenos
1-3 žingsni, metai	• Šliaužios, ropos pirmyn ir atgal, įkalnėn nuokalnėn, žingsniuoją savarankiškai. • Apeis ir peržengs kliūtis, bėgios keisdamas kryptį, greitį, abiem kojomis pašoks nuo žemės, peršoks liniją, spirs kamuolį. • Geriau derins akies – rankos, abiejų rankų, rankų ir kojų judesius. • Vers sagas, ridens, mėtys, gaudys kamuolį.	• Šliaužia, ropoja, pirmyn, atgal, domisi jį supančia aplinka, žingsniuoją savarankiškai ties jam rūpimu, norimu daiktu. • Laisvai juda grupės erdvėje, žaidžia žaidimus, apeina kliūtis, lauke bėgioja keičiant kryptis, žaidžia su kamuoliais didesniais ir mažesniais, stumia, spiria, meta. • Žaidžia įvairius stalo žaidimus, dėlioja medines formules pagal formas, dydžius, žaidžia su kamuoliuku, meta, ima, spiria, atneša grupės draugui, pedagogui. • Veria sagutes ant siūlo, sega savo rūbelius, riša virveles, veria virvele per sagučių skilutes. Meta kamuolį į krepšį.	• Stebi vaiko veiklą grupėje, užtikrina saugią grupės aplinką, kuria erdvę vaiko judėjimui, ugdomąsias priemones, žaisliukus, knygutes išdėlioja prieinamose, pritaikytose vaikiui erdvėse. • Stebi veiklą grupėje ir lauke, organizuoja įvairius žaidimus, padeda užlipti, nultipti, nučiuožti nuo čiuožyklos, rūpinasi saugia aplinka. • Kuria patrauklią aplinką, ją nuolat papildo naujomis priemonėmis, žaislais; • Aprūpina vaikus reikiamomis priemonėmis, virvelėmis, didelėmis sagomis, pintais ir panašiais krepšiais.
4-6 žingsnis, metai	• Stovėdamas ir sėdėdamas atliks įvairius judesius kojomis bei rankomis, šokinės ant abiejų arba vienos kojos. • Laikys pieštuką tarp nykščio ir kitų pirštų, tiksliau atliks judesius plaštaka ir pirštais (ims,	• Laisvai juda grupėje ir lauke, atlieka įvairius judesius, veiksmus, žaidžia kamuoliais, lankais, šokinėja, laipioja, supasi, žaidžia įvairius judriuosius žaidimus. • Ima lapą, jame keverzoja, piešia, brauko, apvedžioja, lavina smulkiąją motoriką. Dalyvauja meninėje	• Kalbasi apie saugaus elgesio taisykles žaidžiant kieme su lauko įrenginiais. Aprūpina vaikus įvairiomis fizinei veiklai reikalingomis priemonėmis (lankai, kamuoliai ir pan.) • Pasiūlo vaikams įvairius būdus kaip lavinti smulkiąją motoriką, sudomina įvairiomis technikomis, aprūpina

atgnybs, spaus dviem pirštais, kočios tarp pirštų) bei ranka (mojuos, plasnos). •Bus greitas, vikrus, bėgios, šokinės , peršoks žemas kliūtis, laipios lauko įrenginiais. Spirs kamuolį iš įvairių padėčių, į taikinį.	veikloje, lipdo, dažo, kočioja plastiliną, modeliną, tešlą, piešia druskoje, miltuose ir t.t. •Žaidžia judriuosius žaidimus, meto kamuoliukus į krepšius pažymėtus skirtingomis spalvomis, lauke žaidžia žaidimus su kamuoliu, muša kėglius su kamuoliukais.	būtinomis veiklai priemonėmis, pieštukai, popierius, miltai, druska, tešla, plastilinas, modelinas, užduotėlės, formelės ir t.t. •Pasiūlo vaikams įvairių judriųjų žaidimų, visi karu išsiaiškina taisykles, aprūpina reikalingomis priemonėmis skirtomis fizinei tos dienos veiklai
---	--	--

7. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Pasiekimų ir pažangos vertinimas yra neatskiriama ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo proceso dalis. Jų ugdymosi stebėjimas, pasiekimų ir pažangos vertinimas bei apmąstymas ikimokyklinio ugdymo auklėtojai padeda:

- pažinti kiekvieną vaiką, atpažinti jo turimus pasiekimus skirtingose ugdymosi srityse, nustatyti individualų ugdymosi tempą, išsiaiškinti ugdymosi poreikius;
- numatyti tolesnio vaiko ugdymosi rezultatus, atsižvelgiant į jo ugdymosi poreikius, pasiekimus bei daromą pažangą, atrinkti tinkamesnį ugdymo turinį, būdus, priemones, aplinką ir kt.;
- numatyti, kaip ugdymas bus individualizuojamas, pritaikomas kiekvienam vaikui pagal jo interesus, polinkius, lūkesčius, galimybes, turimą patirtį;
- atrinkti ir pateikti tėvams aktualią informaciją apie jų vaikų ugdymąsi, motyvuojančią juos aktyviau įsitraukti į vaikų ugdymą įstaigoje;

Vilniaus Panerių lopšelyje – darželyje vertinimas vyksta pagal „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimo aprašą“. Vaiko pasiekimai įvertinami du kartus per mokslo metus: rugsėjo - spalio mėnesį atliekamas pirminis vertinimas, gegužės mėnesį - baigiamasis įvertinimas. Kiekviena ugdymo (si) sritis vertinama atitinkamu žingsniu, sudaroma pasiekimų diagrama, kuri aptariama su tėvais ir leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo (si) gebėjimus bei sunkumus (apibendrinant pokyčius, įvykusius per mokslo metus). Prireikus atliekami tarpiniai vaiko pasiekimų vertinimai.

Ugdymo (si) pasiekimų vertinimo metodai ir būdai.

Stebėjimas, pokalbiai su vaiku natūralioje kasdieninėje veikloje, vaiko veiklos ir kūrybos produktų analizė, vaiko kalbos, veiklos, garso bei vaizdo įrašai, esant poreikiui atskyros ugdymo srities tyrimai, pokalbiai su vaiko tėvais.

Vaiko medžiaga kaupiama individualiuose vaikų pasiekimų aplankaluose. Juose kaupiama vaiko veiklos pėdsakai: dailės, kūrybiniai darbeliai, žodiniai pasakojimai, samprotavimai, nuotraukos, kitas įvairių formų fiksavimas.

Vertinimo rezultatai aptariami su tėvais, mokytojų tarybos posėdžiuose, vaiko gerovės komisijos posėdžiuose. Mokytojų tarybos posėdžiuose pedagogai pateikia bendrą informaciją apie grupės pasiekimus, siejant juos su grupės ugdymo tikslais ir uždaviniais, bei numatant ateities perspektyvą ir žingsnius.

Individualiai vertinant ugdymo (si) pasiekimus atsižvelgiant į vaikų amžių, gebėjimus naudojama šešių žingsnių vertinimo metodika, pedagogai yra sudarę lentelę, su visomis vaikų pasiekimų sritimis, kuriuose žymima kurį žingsnelį vaikas atitinka, tai pat yra sudaromos diagramos, kurios vaizdžiai parodo individualią vaiko kiekvienos srities pažangą. Šie duomenys panaudojami kryptingai planuojant ir organizuojant vaikų ugdymą. Taip pat padeda išryškinti ugdymosi pasiekimų sritis, kurioms reikia skirti daugiau dėmesio. Pridedama vieno vaiko pasiekimų vertinimo lentelė ir diagrama (priedas Nr.1,2). Siekiant įvertinti visos grupės pasiekimus, pedagogai naudoja visos grupės pasiekimų aprašą, iš kurio duomenų sudaroma diagrama, kurioje matomi visos grupės pasiekimų rezultatai. Pridedama visos grupės pasiekimų lentelė ir diagrama (priedas Nr. 3,4) Gabūs ir sunkumų ugdymo (si) procese turintys vaikai ugdomi pagal bendrąsias programas, jas pritaikant arba individualizuojant. Tais atvejais kai vaikas negali ugdytis pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Pritaikyta ugdymo programa specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui padeda dalyvauti bendrame ugdymo procese drauge su bendraamžiais, siekiant individualių ugdymo (si) tikslų. Pritaikant programą svarbu atsižvelgti į ugdymo (si) sunkumus sąlygojančias priežastis: vaiko raidos ypatumus (negalė, sutrikimas, laikini sunkumai), intelekto lygį, ugdymo aplinką, ugdytinio potencines galimybes, kuriomis vaiko stiprybėmis ugdymo veikloje bus galima remtis. Individualizuojant programą svarbu sukonkretinti, siaurinti jos turinį, daugiau laiko skirti svarbių gebėjimų ugdymui, atsižvelgti į praktinį žinių pritaikymą gyvenime, daugiau laiko skirti įgūdžių įgijimui.

Vertinimo dalyviai:

Pedagogai – vertina kiekvieno vaiko brandą, pasiekimus, pokyčius.

Vaikai – įsivertina savo veiklą Koks esu?

Tėvai – vertina savo vaiko pasiekimus Kaip paaugau?

Literatūra:

1. Brėdikytė M. Teatro lėlės – 3 – 6 metų vaikų kūrybinių vaidmeninių žaidimų skatinimo priemonė // Lietuvos vaikų darželis: praeitis ir dabartis. Jubiliejinės konferencijos medžiaga. Vilnius, 1999.
2. Katinienė A., Vaičienė A. Muzika vaikų darželyje. Šiauliai: „Šiaurės Lietuva“, 2001.
3. Kazragytė V. Mažųjų vaidinimai / literatūriniai tekstai ir komentarai. Vilnius: „Tyto alba“, 2011. ISBN 978-9986-16-821-8.
4. Kazragytė V. Mažųjų vaidyba / Metodinė priemonė priešmokyklinio amžiaus vaikų grupių pedagogams. Vilnius: VPU, 2011. ISBN 978-9955-20-631-6.
5. Kazragytė, V. Priešmokyklinio amžiaus vaikų gebėjimų ugdymas. Vilnius: VPU, 2008. ISBN 978-9955-20-346-9.
6. Landsbergienė A. Augame kartus/ruduo. Vilnius: Tyto alba, 2008;
7. Lietuvių liaudies rateliai ir šokiai. Vilnius, 1991
8. MaryAnn F. Kohl. Koliažas ir popierius. Kaunas: Kronta, 2007;
9. MaryAnn F. Kohl. Molis ir tešla. Kaunas: Kronta, 2007;
10. Monkevičienė, O., Banevičiūtė, B., Galkienė A., ir kt. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Klaipėda, 2014
11. Monkevičienė, O., Banevičiūtė, B., Galkienė A., ir kt. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Klaipėda, 2015
12. Monkevičienė, O., Tarasonienė A., Stankevičienė K. ir kt. *Vėrinėlio metai. Pavasaris. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Patarėjas darželio pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Minklės leidyba, 1999;
13. Monkevičienė, O., Tarasonienė A., Stankevičienė K. ir kt. *Vėrinėlio metai. Žiema. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Patarėjas darželio pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Lietus, 1997;
14. Monkevičienė, O., Tarasonienė A., Sakavičienė Z. ir kt. 1995. *Vėrinėlio metai. Ruduo. Idėjos vaikų saviraiškai ir kūrybai. Patarėjas darželio pedagogams ir tėvams*. Vilnius: Lietus, 1995;
15. Silberg J. Mažylio lavinimas/ nuo dvejų iki trejų metų. Vilnius: Aktėja, 2013;
16. Stiefenhofer M., Guthoff A. Didžioji ikimokyklinuko knyga: ugdykime talentus žaisdami ir džiaugdamiesi. Vilnius: Lektūra, 2000

Internetiniai šaltiniai:

1. Dainų tekstai [interaktyvus]. [Žr. 2015.09.10]. Prieiga per internetą: <http://dainutekstai.lt/r697/isejo-tevelis-i-miska.html>
2. Monkevičienė O., Jakučiūnienė D., ir kt. Gyvenimo įgūdžių ugdymas/ ikimokyklinis amžius [interaktyvus]. Vilnius, 2004. [Žr. 2015.09.12]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/documents/gyvenimo-igudziu-programa/ikimokyklinis_amzius.pdf
3. Laimos sapnininkas [interaktyvus]. [Žr. 2015.09.07]. Prieiga per internetą: http://www.sapnai.net/index.php?lt=lopsines&pavadinimas=karaliu_lopsine
4. Papildomi kūriniai [interaktyvus]. [Žr. 2015.09.28]. Prieiga per internetą: <http://punkskas.pl/leidykla/vad/mok/pdf/Papildomi%20kuriniai.pdf>
5. Pudžiuvėlienė I. Ekologinis ugdymas Šeduvos lopšelyje-darželyje [interaktyvus]. [Žiūrėta 2015 m. 09. 12d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.szelmaneliai.lt/lankstukai2011/62.ppt>>;
6. Skaičiuotės [interaktyvus]. 2011. [Žr. 2015.09.07]. Prieiga per internetą: <http://www.patarles.lt/tautosaka/skaiciuotes/>
7. Top 10 klasikinės muzikos kūrinių, kurie patinka ir vaikams [interaktyvus]. [Žr. 2015.09.28]. Prieiga per internetą: <http://www.tavovaikas.lt/darzelinukas/lavinimas-ir-ugdymas/top-10-klasikines-muzikos-kuriniu-kurie-patinka-ir-vaikams.d?id=66949206>
8. Šokam šokam rateliu [interaktyvus]. [Žr. 2015.09.07]. Prieiga per internetą: http://day.lt/zaidimai/liaudies/sokam_rateliu.